

PRESUDA OPĆEG SUDA (drugo vijeće)

8. srpnja 2004.(*)

„Tržišno natjecanje – Zabranjeni sporazumi – Tržište bešavnih čeličnih cijevi – Trajanje povrede – Novčane kazne”

U predmetu T-44/00,

Mannesmannröhren-Werke AG, sa sjedištem u Mülheim an der Ruhr (Njemačka), koji zastupa M. Klusmann, odvjetnik, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourg, u

tužitelj,

protiv

Komisije Europskih zajednica, koju zastupaju M. Erhart i A. Whelan, u svojstvu agenata, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourg,

tuženice,

povodom zahtjeva za poništenje Odluke Komisije 2003/382/EZ od 8. prosinca 1999. o postupku primjene članka 81. Ugovora o EZ-u (Predmet IV/E-1/35.860-B – Bešavne čelične cijevi) (SL 2003, L 140, str. 1.), ili, podredno, zahtjeva za smanjenje iznosa novčane kazne izrečene tužitelju,

PRVOSTUPANJSKI SUD EUROPSKIH ZAJEDNICA (drugo vijeće),

u sastavu: N. J. Forwood, predsjednik, J. Pirrung i A. W. H. Meij, suci,

tajnik: J. Plingers, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 19., 20. i 21. ožujka 2003.,

donosi sljedeću

Presudu

Činjenice i postupak (1)

1 Ovaj se predmet odnosi na Odluku Komisije 2003/382/EZ od 8. prosinca 1999. o postupku primjene članka 81. Ugovora o EZ-u (Predmet IV/E-1/35.860-B – Bešavne čelične cijevi) (SL 2003., L 140, str. 1., u daljnjem tekstu: pobijana odluka).

[...]

Postupak pred Općim sudom

34 Sedmerima zahtjevima podnesenim tajništvu Općeg suda između 28. veljače i 3. travnja 2000. društva Mannesmann, Corus, Dalmine, NKK Corp., Nippon, Kawasaki i Sumitomo podnijela su tužbu protiv pobijane odluke.

35 Rješenjem od 18. lipnja 2002., nakon saslušanja stranaka, odlučeno je sedam predmeta spojiti u svrhu usmenog dijela postupka, u skladu s člankom 50. Poslovnika Općeg suda. Nakon tog spajanja tužitelji u sedam predmeta mogli su u tajništvu Općeg suda izvršiti uvid u sve spise koji se odnose na ovaj postupak. Usvojene su i mjere upravljanja postupkom.

36 Na temelju izvještaja suca izvjestitelja Opći sud (drugo vijeće) odlučio je otvoriti usmeni dio postupka. Na raspravama održanim 19., 20. i 21. ožujka 2003. Opći sud saslušao je stranke i njihove odgovore na pitanja koja im je postavio.

Tužbeni zahtjevi stranaka

37 Tužitelj od Općeg suda zahtijeva da:

- poništi pobijanu odluku;
- podredno, smanji iznos novčane kazne koja mu je izrečena;
- naloži Komisiji snošenje troškova.

38 Komisija od Općeg suda zahtijeva da:

- odbije tužbu;
- naloži tužitelju snošenje troškova.

Zahtjev za poništenje pobijane odluke

39 U potporu svojem zahtjevu za poništenje tužitelj najprije ističe niz tužbenih razloga koji dovode u pitanje pravilnost administrativnog postupka. On zatim ističe povredu članka 81. stavka 1. Ugovora o EZ-u zato što Komisija nije u skladu s pravnim standardima utvrdila postojanje povrede koja se stavlja na teret, prvo, u članku 1. pobijane odluke i, drugo, u članku 2. pobijane odluke.

Tužbeni razlozi koji se temelje na postupovnim povredama

Tužbeni razlog koji se temelji na povredi prava obrane, zato što je Komisija tužitelju uskratila pristup određenim elementima iz spisa

— Argumentacija stranaka

- 40 Tužitelj tvrdi da nije imao uvid u cijeli administrativni spis. Komisija mu nije omogućila da se upozna s dokumentima koje je poslalo Nadzorno tijelo EFTA-e, pozivajući se na interni karakter tih dokumenata, bez drugog objašnjenja i ispitivanja njihova sadržaja. Stoga društvo Mannesmann smatra da je bilo uskraćeno za određene oslobađajuće dokumente.
- 41 Osim toga, društvo Mannesmann Komisiji prigovara da nije poštovala postupak opisan u točki II. A. Obavijesti Komisije 97/C 23/03 o unutarnjem poslovniku za rješavanje zahtjeva za uvid u spis predmeta u slučajevima primjene članaka [81.] i [82.] Ugovora o EZ-u, članaka 65. i 66. Ugovora o EZUČ-u i Uredbe Vijeća (EEZ) br. 4064/89 (SL 1997., C 23, str. 3., u daljnjem tekstu: Obavijest o uvidu u spis). Na temelju te obavijesti, raspravni službenik dužan je nadzirati klasifikaciju dokumenata u spisu i, po potrebi, provjeriti njihovu kvalifikaciju internih dokumenata. Ta je obveza nadzora neovisna o svakoj inicijativi poduzetnikâ. Društvo Mannesmann stoga smatra da nije moglo utvrditi sadržavaju li obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku i administrativni spis sve oslobađajuće dokumente ili ih ne sadržavaju.
- 42 Inače, društvo Mannesmann Komisiji prigovara da mu nije dostavila popis svih dokumenata iz spisa da bi mogao zahtijevati da se upozna s određenim dokumentima (presude Općeg suda od 29. lipnja 1995., Solvay/Komisija, T-30/91, Zb., str. II-1775., t. 89. i 93. do 95., i ICI/Komisija, T-36/91, Zb., str. II-1847., t. 99. i 103. do 105.). Komisija je bila također dužna na tom popisu označiti dokumente internog karaktera (presuda Općeg suda od 15. ožujka 2000., Cimenteries CBR i dr./Komisija, nazvana „Ciment”, T-25/95, T-26/95, T-30/95 do T-32/95, T-34/95 do T-39/95, T-42/95 do T-46/95, T-48/95, T-50/95 do T-65/95, T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 i T-104/95, Zb., str. II-491., t. 168. i 186.). Komisija je tako povrijedila pravo obrane. Takva se povreda nije mogla „ispraviti” pred Općim sudom (prethodno navedena presuda Solvay/Komisija, t. 98.).
- 43 Na raspravi se društvo Mannesmann po analogiji pozvalo na Uredbu (EZ) br. 1049/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2001. o javnom pristupu dokumentima Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije (SL L 145, str. 43.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 16., str. 70.).
- 44 Komisija odgovara da prema ustaljenoj sudskoj praksi nije dužna odobriti uvid u svoje interne dokumente (presude Općeg suda od 17. prosinca 1991., Hercules Chemicals/Komisija, T-7/89, Zb., str. II-1711., t. 54.; od 1. travnja 1993., BPB Industries i British Gypsum/Komisija, T-65/89, Zb., str. II-389., i presuda Ciment, točka 42. *supra*, t. 420.). Zbog njihove naravi, na ove se dokumente nije moglo pozivati radi dokaza o povredi (vidjeti točku I. A. 3. Obavijesti o uvidu u spis). Tvrdi da društvo Mannesmann svakako nije dokazalo da pobijana odluka počiva na dokumentima u koje nije imalo uvid.

45 Komisija smatra da je nedvojbeno da se dotični dokumenti moraju kvalificirati kao interni dokumenti. Sukladno odredbama iz točke II. A. 2. (c) Obavijesti o uvidu u spis, korespondencija između Komisije i tijela javne vlasti koje je treća strana, kao što je to Nadzorno tijelo EFTA-e, potpada pod pojam internog dokumenta.

46 Što se tiče poštovanja obveze raspravnog službenika da provjeri dokumente iz spisa, društvo Mannesmann nije dostavilo nikakav dokaz u potporu svojim tvrdnjama. Osim toga, Komisija ističe da društvo Mannesmann nije iskoristilo mogućnost, koja je predviđena u točki II. A. 2. Obavijesti o uvidu u spis, da od raspravnog službenika zahtijeva da potvrdi da su dotični dokumenti interni dokumenti.

47 Konačno, Komisija odbacuje argument prema kojemu je ona dužna poduzetnicima dostaviti popis internih dokumenata koji se nalaze u spisu.

— Ocjena Općeg suda

48 Točka II. A. 2. Obavijesti o uvidu u spis glasi kako slijedi:

„Radi pojednostavljenja administracije i povećanja učinkovitosti, interni će se dokumenti odsad svrstavati u zbirku internih dokumenata koji se odnose na slučaj koji se istražuje (bez mogućnosti uvida), koja sadržava sve interne dokumente poredane kronološkim redom. To će se razvrstavanje obaviti pod nadzorom službenika za usmene rasprave, koji može, prema potrebi, potvrditi da su dokumenti koji se u njoj nalaze ‚interni dokumenti‘.

Interni dokumenti su na primjer:

[...]

(c) korespondencija o nekom predmetu s drugim tijelima javne vlasti ⁽¹⁹⁾;

[...]” [neslužbeni prijevod]

49 U bilješci na stranici 19. Obavijesti o uvidu u spis precizira se:

„Valja zaštititi povjerljivost dokumenata koje izdaju tijela javne vlasti; to pravilo vrijedi ne samo za dokumente tijela nadležnih u području tržišnog natjecanja, nego i za one drugih tijela javne vlasti, države članice ili treće zemlje [...]. Valja ipak praviti razliku među ocjenama ili komentarima tih drugih tijela javne vlasti za koje postoji apsolutna zaštita i specifičnih dokumenata koje su ona mogla dostaviti, a koji nisu uvijek obuhvaćeni izuzećem. [...]” [neslužbeni prijevod]

50 Valja istaknuti da iz teksta točke II. A. 2. Obavijesti o uvidu u spis proizlazi da nadzor koji provodi raspravni službenik radi provjere interne naravi dokumenata koji se nalaze u spisu nije sustavna etapa u administrativnom postupku, suprotno onomu što tvrdi društvo Mannesmann. Naime, budući da u skladu s formulacijom navedene točke, raspravni službenik „može” takvu provjeru obaviti „prema potrebi”, valja zaključiti da u slučaju da

se kvalifikacija određenih dokumenata kao „internih dokumenata” ne osporava ili se, ovisno o slučaju, više ne osporava, njegova provjera nije potrebna. Suprotno tumačenje neproporcionalno bi povećalo radno opterećenje Komisije u okviru administrativnog postupka i bilo bi u suprotnosti s ciljem te metode koja je usvojena radi „pojednostavljena administracije i povećanja učinkovitosti”. Stoga valja utvrditi je li u okviru administrativnog postupka društvo Mannesmann od raspravnog službenika zahtijevalo da provjeri internu narav dokumenata koje je Komisiji dostavilo Nadzorno tijelo EFTA-e, a koji su kvalificirani kao interni dokumenti.

- 51 U tom pogledu valja istaknuti da je društvo Mannesmann u dopisu od 12. ožujka 1999., koji se prilaže tužbi, uputilo zahtjev za uvid u dotične dokumente. Međutim, Komisija je u dopisu od 22. ožujka 1999., koji se također prilaže tužbi, taj zahtjev odbila uz obrazloženje da su ti dokumenti doista interni dokumenti u smislu točke II. A. Obavijesti o uvidu u spis (vidjeti osobito točku II. A. 2. navedene obavijesti).
- 52 Komisija je u svojem odgovoru na tužbu navela, a da joj to društvo Mannesmann nije osporavalo, da društvo Mannesmann nije naknadno osporavalo odbijanje pristupa iz dopisa od 22. ožujka 1999. i da od raspravnog službenika nije zahtijevalo da provjeri točnost i utemeljenost Komisijinog odgovora. Naime, društvo Mannesmann ograničilo se na to da u svojoj replici tvrdi da nije bilo dužno obratiti se raspravnom službeniku s novim zahtjevom. Uostalom, iz dijela izvještaja raspravnog službenika koji je Komisija navela u svojem odgovoru na pisano pitanje Općeg suda proizlazi da: „stranke nisu postavile [...] pitanje prava obrane u užem smislu, a osobito ne pitanje o uvidu u spis”.
- 53 Valja smatrati da budući da društvo Mannesmann, nakon primitka dopisa od 22. ožujka 1999., nije zahtijevalo da se provjeri kvalifikacija dokumenata na stranicama 1. do 350. Komisijinog administrativnog spisa kao internih dokumenata, u ovom slučaju nije bilo nužno da raspravni službenik provede takvu provjeru. Naime, uz pretpostavku da Komisija u pisanom obliku odbije zahtjev za uvid u određene dokumente iz spisa zbog toga što je riječ o internim dokumentima, valja smatrati da je na podnositelju zahtjeva za uvid u spis da ponovno uputi zahtjev kojim dovodi u pitanje internu narav navedenih dokumenata ako želi da raspravni službenik intervenira radi ispitivanja tog pitanja.
- 54 Što se tiče prigovora društva Mannesmann prema kojemu mu Komisija nije dostavila popis svih dokumenata iz njezina spisa, uključujući i interne dokumente, iz sudske prakse na koju se u potporu svojoj tvrdnji društvo Mannesmann poziva ne proizlazi da činjenica da Komisija strankama nije dostavila takav popis u fazi administrativnog postupka sama po sebi predstavlja povredu prava obrane. Naime, u presudama Solvay/Komisija, točka 42. *supra* (t. 89. i 93. do 95.), i ICI/Komisija, točka 42. *supra* (t. 99. i 103. do 105.), Opći sud ispitao je samo pitanje nužnog odvagivanja između prava pristupa inkriminirajućim i oslobađajućim dokumentima i zaštite poslovne tajne poduzetnika, a ne zaštite internih dokumenata. Osim toga, iako iz presude Ciment, točka 42. *supra* (t. 5., 168. i 186.), proizlazi da je Opći sud u okviru mjere upravljanja postupkom od Komisije zatražio da dostavi opis internih dokumenata čiji sadržaj čak ni u sažetom obliku nije bio naveden na popisu koji je strankama dostavljen u fazi administrativnog postupka, on iz te okolnosti nije zaključio da je Komisija povrijedila prava obrane.

- 55 Valja svakako istaknuti da je pravo obrane zbog postupovne nepravilnosti povrijeđeno samo ako je ta nepravilnost konkretno utjecala na mogućnost obrane dotičnih poduzetnika (vidjeti u tom smislu presudu *Ciment*, točka 42. *supra*, t. 852. do 860.).
- 56 Međutim, u ovom slučaju Opći sud je u okviru mjere upravljanja postupkom od Komisije zatražio da dostavi popis na kojemu se navodi sadržaj stranica 1. do 350. njezina administrativnog spisa. Iz tog popisa proizlazi da su svi dotični dokumenti interni dokumenti, a ne inkriminirajući ili oslobađajući dokazni elementi u smislu da se na temelju njih ne može utvrditi je li jedan ili drugi među dotičnim poduzetnicima počinio ili nije počinio povredu, tako da ni izostanak provjere koju provodi raspravni službenik ni Komisijino odbijanje da dostavi popis koji sadržava opis dokumenata nisu mogli utjecati na mogućnost obrane društva Mannesmann i time povrijediti njegovo pravo obrane. Naime, društvo Mannesmann na raspravi, nakon što je dobilo presliku popisa, nije tvrdilo da određeni dokumenti navedeni na tom popisu zapravo nisu interni, što je u suprotnosti s onim što je tvrdilo prije primitka popisa.
- 57 S obzirom na prethodnu točku valja također odbiti argument koji je na raspravi istaknulo društvo Mannesmann i koji se po analogiji temelji na Uredbi br. 1049/2001. Naime, čak i uz pretpostavku da je društvo Mannesmann moglo dokazati da je imalo pravo uvida u dotične dokumente, činjenica da im može pristupiti ne bi mu omogućila da se bolje brani u postupku koji vodi Komisija. Stoga ovaj argument svakako ne može opravdati poništenje pobijane odluke.
- 58 Nadalje valja utvrditi da Uredba br. 1049/2001 i Odluka Komisije 94/90/EZUČ, EZ, Euratom od 8. veljače 1994. o javnom pristupu dokumentima Komisije (SL L 46, str. 58.), koja ju je nadomjestila, predviđaju da podnositelj zahtjeva za pristup mora obaviti specifične postupovne radnje, osobito podnijeti formalan prvotan zahtjev i u slučaju njegovog odbijanja ponovni zahtjev da bi se mogao pozvati na njihove materijalne odredbe. Budući da u ovom slučaju društvo Mannesmann nije slijedilo ovaj postupovni put, ono ga ne može zaobići tako što zahtijeva analognu primjenu navedenih materijalnih odredaba.
- 59 Iz prethodno navedenog proizlazi da se ovaj tužbeni razlog treba odbiti.

Navodno nedostatan rok za odgovor na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku

— Argumentacija stranaka

- 60 Društvo Mannesmann smatra da nije imalo dostatan rok da odgovori na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. Kada je određivala taj rok, Komisija nije uzela u obzir posebnosti slučaja. Rok je počeo teći 11. veljače 1999., na dan kada su adresati pobijane odluke imali uvid u spis, a istekao je 20. travnja 1999. Unatoč znatnom obimu spisa te iako su određeni dokumenti bili sastavljeni na jezicima koji nisu uobičajeni, Komisija je bez posebnog obrazloženja 22. ožujka 1999. odbila njegov zahtjev za produženje roka. Nadalje, zbog povezanosti istrage društvo Mannesmann smatra da je bilo prisiljeno braniti se u dva predmeta, a za to je imalo izuzetno kratke rokove. Među

adresatima pobijane odluke ono je bilo jedino u takvom položaju. Zbog toga smatra da se prema njemu postupalo diskriminirajuće.

- 61 Komisija te tvrdnje odbija. Svi adresati obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku za pripremu odgovora imali su rok od dva mjeseca koji je počeo teći od dana dostave, to jest 3. veljače 1999. Osim toga Komisija je na zahtjev društva Mannesmann u dopisu od 22. ožujka 1999. rok za podnošenje primjedbi kao odgovora na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku produžila do 20. travnja 1999. Za mjeru takve naravi nije potrebno obrazloženje predviđeno u članku 253. UEZ-a. Komisija smatra da je rok od oko dva i pol mjeseca koji je društvo Mannesmann imalo za pripremu odgovora bio dostatan. U tom pogledu ona se osobito poziva na presudu *Ciment*, točka 42. *supra* (t. 654. i 655.).

— Ocjena Općeg suda

- 62 Najprije valja podsjetiti da članak 11. stavak 1. Uredbe Komisije br. 99/63/EEZ od 25. srpnja 1963. o saslušanju predviđenima u članku 19. stavcima 1. i 2. Uredbe Vijeća br. 17. (SL 127, str. 2268.), koja se primjenjivala na dan kada je obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku upućena tužitelju, i članak 14. Uredbe Komisije (EZ) br. 2842/1998 od 22. prosinca 1998. o saslušanju stranaka u određenim postupcima prema člancima [81.] i [82.] Ugovora o EZ-u (SL 1998., L 354, str. 18.) koja se primjenjivala nakon 31. siječnja 1999., koji oba imaju za cilj adresatima obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku osigurati dostatan rok za učinkovito ostvarivanje prava obrane, predviđaju da Komisija mora, pri određivanju tog roka, koji mora trajati najmanje dva tjedna, uzeti u obzir vrijeme potrebno za pripremu primjedbi i hitnost slučaja. Odobreni rok mora se ocijeniti posebno s obzirom na zahtjevnost slučaja (presuda *Ciment*, točka 42. *supra*, t. 653., i navedena sudska praksa).
- 63 Kako je to Komisija istaknula u svojem odgovoru na tužbu, iz točke 207. njezinog XXIII. Izvješća o politici tržišnog natjecanja iz 1993. proizlazi da se u slučajevima prosječne zahtjevnosti odobrava rok od dva mjeseca i u složenim slučajevima rok od tri mjeseca, a taj rok se produžuje kada treba uzeti u obzir vrijeme godišnjih odmora. Međutim, na kraju iste točke precizira se, suprotno onomu što proizlazi iz prethodne prakse, da se ti relativno dugački rokovi „u načelu” ne produžuju.
- 64 U ovom slučaju, u svojem dopisu od 21. siječnja 1999. kojemu je bila priložena obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku Komisija je tužitelju odobrila rok od dva mjeseca koji počinje teći od dana dostave obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, u skladu s Uredbom br. 99/63. Budući da je društvo Mannesmann u dopisu od 12. ožujka 1999. zatražilo dodatan rok od dva mjeseca, Komisija je u svojem dopisu od 22. ožujka 1999. za odgovor na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku odobrila dodatan rok od 17 dana povrh roka od dva mjeseca koji je odobrila u svojem prvotnom dopisu od 21. siječnja 1999. kojemu je priložena obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku.

- 65 U pogledu dana koji se uzima u obzir za početak trajanja razdoblja u kojem adresati obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku mogu podnijeti primjedbe na tu obavijest, valja istaknuti da su najvažniji dokumenti iz spisa, to jest ukupno 32 dokumenta, bili priloženi obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. U tim okolnostima valja smatrati da su adresati obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku mogli analizirati tu obavijest odmah nakon njezine dostave, koja je, što se tiče društva Mannesmann, obavljena 3. veljače 1999., kako to ističe Komisija, a ne od dana kada su imali uvid u cijeli spis, to jest 11. veljače 1999., kako to tvrdi društvo Mannesmann. Iz toga slijedi da je činjenica da je Komisija odobrila dodatan rok do 20. travnja 1999. značila da je prvotno odobren rok produžen za 17 dana.
- 66 Iako je u ovom predmetu riječ o opsežnom spisu koji sadržava više od 15 000 stranica, Komisija je ispravno podsjetila da u okviru istraga u području tržišnog natjecanja spis takvog opsega nije neuobičajen. Valja utvrditi da se ovaj predmet u pogledu činjenične složenosti ne može izjednačiti s predmetom povodom kojeg je donesena presuda *Ciment*, točka 42. *supra*, u kojoj su obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku naslovljene na 76 poduzetnika i udruženja poduzetnika (t. 3., 4. i 654. presude) i u okviru kojeg je, nakon dva produženja, dotičnim poduzetnicima odobren rok od ukupno četiri mjeseca u kojem mogu dostaviti svoje primjedbe na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. U ovom slučaju društvo Mannesmann nije istaknulo nijedan specifičan element koji bi mogao dokazati da je ovaj predmet bio posebno zahtjevan i/ili složen.
- 67 Što se tiče argumenta koji se temelji na činjenici da je društvo Mannesmann moralo odgovoriti na obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku u dvama istodobnim predmetima (predmeti IV/E-1/35.860-B i IV/E-1/35.860-A), Komisija je u svojem odgovoru na tužbu istaknula da su dotična dva predmeta „usko povezana i da se u mnogim točkama preklapaju i u pogledu prigovora i u pogledu dotičnih dokumenata”. Nadalje, Komisija je naglasila da su dvije obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku upućene Corusu i japanskim proizvođačima. Međutim, valja istaknuti da u pogledu činjeničnog stanja društvo Mannesmann nije osporavalo te primjedbe i da se ograničilo na to da u svojoj replici pita zašto Komisija dotičnim poduzetnicima nije uputila samo jednu obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, ako su veze između dvaju predmeta bile tako uske, a ta primjedba u ovom kontekstu nije relevantna. Stoga valja utvrditi da su predmeti na koje se odnose dvije obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku imali znatan broj sličnosti, tako da okolnost da je društvo Mannesmann moralo dostaviti svoje primjedbe u dva istodobna predmeta za njega nije predstavljala dodatno radno opterećenje.
- 68 S obzirom na prethodno navedeno, ukupan rok od dva i pol mjeseca koji je odobren društvu Mannesmann bio je dostatan da mu se omogući da dostavi svoje primjedbe i stoga, da se učinkovito brani (vidjeti na primjer presudu Suda od 16. prosinca 1975., *Suiker Unie i dr./Komisija*, 40/73 do 48/73, 50/73, 54/73 do 56/73, 111/73, 113/73 i 114/73, *Zb.*, str. 1663., t. 94. do 99.).

- 69 Što se tiče argumenta društva Mannesmann da je ono bilo žrtva povrede načela jednakog postupanja, valja smatrati, uz uvjet da su odobreni rokovi dostatni da strankama omoguće da se brane, da se ti rokovi mogu odrediti paušalno, bez potrebe da budu proporcionalni s pripremnim radovima potrebnim u svakom pojedinom slučaju.
- 70 U tom pogledu valja po analogiji podsjetiti da članak 230. peti stavak UEZ- a predviđa da se tužba za poništenje mora podnijeti u roku od dva mjeseca koji se, prema ustaljenoj sudskoj praksi, ne može produžiti bez obzira na okolnosti, a čije nepoštovanje automatski ima za posljedicu nedopuštenost tužbe, uz jedinu iznimku koja je ograničena na slučaj više sile (vidjeti u tom smislu rješenje Općeg suda od 21. ožujka 2002, Laboratoire Monique Rémy/Komisija, T-218/01, Zb., str. II-2139., potvrđeno u žalbenom postupku rješenjem Suda od 30. siječnja 2003., Laboratoire Monique Rémy/Komisija, C-176/02 P, neobjavljeno). U tim se okolnostima ne mora smatrati da određivanje paušalnog roka samo po sebi može predstavljati povredu načela jednakog postupanja u pravu Zajednice (u tom pogledu vidjeti također presudu Cement, točka 42. *supra*, t. 654.).
- 71 Tako se to što su drugi adresati dotičnih obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku u ovom slučaju imali isti rok za odgovor na samo jednu obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, kao što je i rok koji je društvu Mannesmann bio odobren za odgovor na dvije obavijesti, ne može smatrati nezakonitim, jer je rok koji je odobren društvu Mannesmann ocijenjen dostatnim.
- 72 Naposljetku, što se tiče navodnog nepostojanja obrazloženja odbijanja da se društvu Mannesmann odobri dodatan rok od dva mjeseca kako bi moglo dostaviti svoje primjedbe, valja podsjetiti da se, prema ustaljenoj sudskoj praksi, obveza obrazlaganja mora ocijeniti vodeći računa o okolnostima slučaja, osobito o sadržaju akta, prirodi razloga koji su navedeni i interesu koji bi za dobivanje objašnjenja mogli imati adresati akta ili druge osobe na koje se akt izravno i osobno odnosi. U obrazloženju nije potrebno podrobno navoditi sve relevantne činjenične i pravne elemente, s obzirom na to da se pitanje ispunjava li obrazloženje akta zahtjeve iz članka 253. UEZ-a mora ocijeniti ne samo u odnosu na način kako je formulirano, nego i u odnosu na njegov kontekst i sva pravna pravila koja uređuju predmetno područje (presuda Suda od 9. siječnja 2003., Petrotub i Republica/Vijeće, C-76/00 P, Zb., str. I-79., t. 81., i navedena sudska praksa).
- 73 U tom pogledu valja podsjetiti da XXIII. Izvješće o politici tržišnog natjecanja u svojoj točki 207. predviđa da se u predmetima prosječne zahtjevnosti za odgovor na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku u načelu predviđa rok od dva mjeseca (vidjeti točku 63. gore). Stoga treba zaključiti da je Komisija, time što je u ovom slučaju odobrila rok od dva mjeseca, nužno smatrala da je zahtjevnost ovog predmeta „prosječna” i da je odobren rok u načelu bio dostatan kako bi se adresatima obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku omogućilo da dostave svoje primjedbe. Upravo s obzirom na to utvrđenje mora se ispitati obrazloženje odluke o odbijanju odobrenja zatraženog dodatnog roka.
- 74 U ovom slučaju valja smatrati da odbijanje Komisije da odobri zatražen dodatan rok od dva mjeseca ne zahtijeva posebno obrazloženje. Budući da je Komisija u skladu s točkom

207. XXIII. Izvješća o politici tržišnog natjecanja zauzela stajalište o zahtjevnosti predmeta, valja istaknuti da time što je društvu Mannesmann odobrila 17 dodatnih dana, navodeći da nije „moguće” odobriti rok od dva mjeseca koji je to društvo tražilo, ta je institucija implicitno potvrdila svoju prvotnu analizu. Odobrenje dodatnog roka, s obzirom na restriktivnu Komisijinu politiku u pogledu produženja rokova za odgovor na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, navedenu u točki 207., mora se smatrati ustupkom koji je Komisija napravila u korist društva Mannesmann. Iz toga proizlazi da taj poduzetnik ne može istaknuti tužbeni razlog za poništenje koji se temelji na nepostojanju posebnog obrazloženja odluke kojom mu se odbija odobrenje zatraženog roka.

- 75 Iz prethodno navedenog proizlazi da valja odbiti sve prigovore koje je društvo Mannesmann istaknulo protiv Komisijinog odbijanja da mu odobri dodatan rok koji je ono zatražilo.

Uporaba dokumenta Kriterij raspodjele kao inkriminirajućeg dokaza

— Argumentacija stranaka

- 76 Društvo Mannesmann protivi se dopuštenosti dokumenta Kriterij raspodjele kao dokaza. Navodi da se Komisija, kako bi utvrdila postojanje povrede iz članaka 1 i 2. pobijane odluke, oslonila prvenstveno na taj dokument. Budući da Komisija nije otkrila identitet autora navedenog dokumenta, njegova vjerodostojnost i dokazna vrijednost moraju se ocijeniti s oprezom.
- 77 Komisija je morala barem pojasniti okolnosti u kojima je pribavila taj dokument, koji je istaknula kao izravan dokaz nezakonitog akta. U skladu s načelima svojstvenim vladavini prava, osoba protiv koje se ističe takav dokaz može se braniti samo ako takvo pojašnjenje postoji (presuda Suda od 13. veljače 1979., Hoffmann-La Roche, 85/76, Zb., str. 461.).
- 78 Nijedan od dotičnih poduzetnika nije priznao vjerodostojnost tog dokumenta, suprotno onomu što je utvrđeno u predmetu povodom kojeg je donesena presuda Suda od 7. studenoga 1985., Adams/Komisija (145/83, Zb., str. 3539.), u okviru kojeg nije bilo nikakve sumnje u vjerodostojnost Komisijinog informatora. Zbog toga što Komisija nije dokazala vjerodostojnost dokumenta Ključ raspodjele, nije ga mogla koristiti protiv društva Mannesmann. Ta povreda prava obrane opravdava poništenje pobijane odluke.
- 79 Čak i da se taj dokument mogao zakonski upotrijebiti, društvo Mannesmann osporava njegovu dokaznu vrijednost. Kao prvo, dokumentu Ključ raspodjele proturječe drugi dokazi prikupljeni tijekom istrage. U uvodnoj izjavi 86. pobijane odluke Komisija je ocijenila da dokument Ključ raspodjele izričito proturječi izjavama društva Vallourec, a one su znatno doprinijele utvrđenju činjenica. Kao drugo, dokumentu Ključ raspodjele proturječi činjenica da su poduzetnici Siderca i Tubos de Acero de Mexico SA vjerojatno isporučivali cijevi u Europu. Stoga nije moguće utvrditi na koji način taj dokument može predstavljati dokaz o povredi koja se stavlja na teret.

80 Komisija podsjeća da je na temelju članka 287. UEZ-a dužna čuvati profesionalnu tajnu te da je također dužna, ako ne želi ograničiti svoje djelovanje, čuvati anonimnost svojih informatora. Interes poduzetnika da se upoznaju s izvorom određenih dokumenata mora se pomiriti s javnim interesom za progon nezakonitih zabranjenih sporazuma i dužnom zaštitom informatora (presuda Adams/Komisija, točka 78. *supra*, t. 34.). U ovom slučaju poštovana su prava obrane. Društvo Mannesmann nije pokazalo kako anonimna narav dokumenta krši pravo obrane.

— Ocjena Općeg suda

81 Najprije valja istaknuti da se u uvodnim izjavama pobijane odluke o postojanju povrede utvrđene u njezinom članku 1. Komisija u velikoj mjeri oslanja na izjavu g. Verluce od 17. rujna 1996. (vidjeti osobito uvodne izjave 56., 57., 58., 60., 61., 62. i 131.) kako je dopunjena njegovom izjavom od 14. listopada 1996. i dokumentom naslovljenim „Provjera u društvu Vallourec” (u daljnjem tekstu zajedno: izjave g. Verluce). Iako se Komisija u tom kontekstu također oslanja, posebno u uvodnim izjavama 85. i 86. pobijane odluke, na dokument Ključ raspodjele, valja smatrati da potonji u općoj strukturi pobijane odluke ima manji značaj od izjava g. Verluce.

82 Stoga prije svega valja odbiti tvrdnju društva Mannesmann da se pri utvrđivanju postojanja povrede iz članka 1. pobijane odluke Komisija oslonila prvenstveno na taj dokument. Što se tiče postojanja povrede iz članka 2. pobijane odluke, izjave g. Verluce i dokument Ključ raspodjele imaju samo vrlo neizravan značaj.

83 U uvodnoj izjavi 85. pobijane odluke Komisija navodi da joj je dokument Ključ raspodjele 12. studenoga 1997. dostavila osoba koja nije bila stranka u postupku. Ona se na taj dokument poziva osobito kako bi potkrijepila svoj opis razvoja odnosa u Europsko-japanskom klubu od kraja 1993. Izvor tog dokumenta bio je, prema informatorovom navodu, trgovački zastupnik jednog od članova tog kluba. Prema Komisijinom mišljenju, taj dokument potvrđuje da su kontakti s proizvođačima iz Latinske Amerike bili djelomično uspješni i Komisija ističe da se u tablici iz tog dokumenta vidi raspodjela navedenih tržišta među europskim, japanskim i latinsko-američkim proizvođačima. Osobito, taj dokument predviđa tržišni udjel od 100 % za europske proizvođače u Europi i tržišni udjel od 100 % za japanske proizvođače u Japanu. Što se tiče drugih tržišta, europski proizvođači imali su, među ostalim, tržišni udjel od 0 % na Dalekom istoku, od 20 % na Srednjem istoku i od 0 % u Latinskoj Americi.

84 Što se tiče dopuštenosti dokumenta Ključ raspodjele kao dokaza povrede iz članka 1. pobijane odluke, najprije valja istaknuti da načelo koje prevladava u pravu Zajednice jest načelo slobodne ocjene dokaza i da je jedini relevantan kriterij za ocjenu predloženih dokaza njihova vjerodostojnost (mišljenja suca B. Vesterdorfa u svojstvu nezavisnog odvjetnika u predmetu u kojemu je donesena presuda Općeg suda od 24. listopada 1991., Rhône-Poulenc/Komisija, T-1/89, Zb., str. II-867., II-869., II-954.; vidjeti također u tom smislu presudu Suda od 23. ožujka 2000., Met-Trans i Sagpol, C-310/98 i C-406/98, Zb., str. I-1797., t. 29., i presudu Općeg suda od 7. studenoga 2002., Vela i Tecnagrind/Komisija, T-141/99, T-142/99, T-150/99 i T-151/99, Zb., str. II-4547., t. 223.).

Osim toga, Komisija možda nužno mora zaštititi anonimnost informatorâ (vidjeti u tom smislu presudu Adams/Komisija, točka 78. *supra*, t. 34.) i ta okolnost ne može biti dostatna da Komisiju obveže na zanemarivanje dokaza koji posjeduje.

- 85 Stoga, iako argumenti društva Mannesmann mogu biti relevantni za ocjenu vjerodostojnosti te, prema tome, i dokazne snage dokumenta Ključ raspodjele, ne treba smatrati da je taj dokument nedopušten dokaz koji se treba izuzeti iz spisa.
- 86 Inače, ako društvo Mannesmann na argumentima koji se odnose na dopuštenost navedenog dokumenta temelji prigovor o njegovoj vjerodostojnosti, valja ustvrditi da je ta vjerodostojnost nužno smanjena zbog činjenice da su okolnosti u kojima je bio sastavljen u velikoj mjeri nepoznate i da se Komisijine tvrdnje u tom pogledu ne mogu provjeriti (vidjeti točku 83. gore).
- 87 Međutim, budući da dokument Ključ raspodjele sadržava specifične informacije koje odgovaraju onima koje su sadržane u drugim dokumentima, osobito u izjavama g. Verluce, valja smatrati da se ti dokazni elementi međusobno nadopunjuju.
- 88 U tom pogledu valja osobito istaknuti da se u izjavi g. Verluce od 17. rujna 1996. spominje „prvotan” kriterij raspodjele koji se primjenjuje na „međunarodne javne nabave” i koji se odnosi na ugovore sklopljene između japanskih i europskih proizvođača, tako da je postojanje takve raspodjele u okviru Europsko-japanskog kluba dostatno utvrđeno. Štoviše, iz interne bilješke društva Vallourec od 27. siječnja 1994., koja se nalazi na stranici 4822. Komisijinog spisa, naslovljene „Zapisnik sa sastanka s JF-om u Bruxellesu 25. 1.” proizlazi da je društvo Vallourec moralo, kako bi ostalo „u okviru sustava [...] odreći se [Dalekog istoka], Južne Amerike, ograničiti se na Srednji istok tako da se 20 % tržišnog udjela podijeli na 3”. Kada je Komisija od g. Verluce zatražila da komentira ta dva dokumenta, potonji je naveo da se oni odnose na pokušaj iz 1993. da se kriteriji primjenjivi na raspodjelu izmijene kako bi se uzeli u obzir prodaja proizvođača Latinske Amerike te „stečeni položaji” na različitim tržištima.
- 89 Društvo Mannesmann ističe da dokument Kriterij raspodjele proturječi tvrdnji g. Verluce sadržanoj u dokumentu Provjera u društvu Vallourec (u točki 1.3.), u pogledu pitanja jesu li latinskoamerički proizvođači pozitivno odgovorili na prijedloge europskih proizvođača na kraju 1993., što dovodi u pitanje vjerodostojnost tih dvaju dokaza. Naime, Komisija je u uvodnoj izjavi 86. pobijane odluke na temelju dokumenta Kriterij raspodjele tvrdila da „su kontakti s latinskoameričkim proizvođačima bili djelomično uspješni” i sama je priznala da je ta tvrdnja proturječna tvrdnji g. Verluce sadržanoj u dokumentu Provjera u društvu Vallourec, prema kojoj „Europsko-japanski klub nije uključivao južnoameričke proizvođače [...] da su se s njima povezali na kraju 1993. kako bi postigli ravnotežu koja odražava stečene položaje (oko 20 % na Srednjem istoku za Europljane). Vrlo brzo je postalo očito da su ti pokušaji bezuspješni”.
- 90 Ipak treba istaknuti da su u skladu s dokumentom Kriterij raspodjele, latinskoamerički proizvođači prihvatili predloženi kriterij raspodjele „osim za europsko tržište” na kojem su se predmeti trebali ispitivati „od slučaja do slučaja” u duhu suradnje. Stoga je u uvodnoj

izjavi 94. pobijane odluke Komisija zaključila da latinskoamerički proizvođači nisu prihvatili da europsko tržište bude rezervirano za europske proizvođače.

- 91 Iz različitih bilježaka društva Vallourec istaknutih u pobijanoj odluci te iz dokumenta koji se nalazi na stranici 4902. Komisijinog spisa naslovljenog „Bilješka za predsjednike” (Paper for Presidents) i iz dokumenta „(g) Japanski” [„g) Japanese” document], koji se nalazi na stranici 4909. Komisijinog spisa, proizlazi, sa stajališta europskih proizvođača, da je jedan od glavnih ciljeva njihovih kontakata s japanskim proizvođačima bila zaštita njihovih domaćih tržišta, osobito zadržavanje statusa domaćeg tržišta za Ujedinjenu Kraljevinu nakon što je društvo Corus zatvorilo svoju tvornicu u Clydesdaleu. Iako proturječeje istaknuto u točki 89. gore zasigurno umanjuje dokaznu vrijednost dokumenta Kriterij raspodjele te u određenoj mjeri i dokaznu vrijednost izjava g. Verluce, njegova je važnost jako relativizirana zbog okolnosti navedene na početku ove točke. Naime, čak i uz pretpostavku da su latinskoamerički proizvođači prihvatili primijeniti kriterij raspodjele na drugim tržištima, različitim od europskog tržišta, valja istaknuti da pregovori s tim proizvođačima, iz perspektive Europljana, u biti nisu bili uspješni, tako da negativna ocjena g. Verluce što se tiče njihovog ishoda u tom ključnom pogledu zapravo odgovara opisu u dokumentu Kriterij raspodjele.
- 92 Valja zaključiti da proturječeje između tvrdnji g. Verluce u jednoj od tih izjava i dokumenta Kriterij raspodjele koje je sama Komisija istaknula u uvodnoj izjavi 86. pobijane odluke bitno ne umanjuje vjerodostojnost tih dvaju dokaza.
- 93 Konačno, s obzirom na stajalište latinskoameričkih proizvođača u pogledu Europe, u skladu s dokumentom Kriterij raspodjele (vidjeti točku 90. gore) valja ustvrditi da okolnost koju navodi društvo Mannesmann, prema kojoj su ti proizvođači prodavali cijevi u Europi nikako ne dovodi u pitanje vjerodostojnost navedenog dokumenta, čak i uz pretpostavku da je ona utvrđena.
- 94 Iz svega prethodno navedenog proizlazi da dokument Kriterij raspodjele zadržava određenu dokaznu vrijednost kao jedan od skupa podudarajućih indicija koje navodi Komisija i koji potvrđuje određene bitne tvrdnje iz izjava g. Verluce u pogledu postojanja sporazuma o podjeli tržišta bešavnih cijevi OCTG. Naime, iz tog dokaza proizlazi da su japanski proizvođači, s jedne strane, i europski proizvođači, s druge strane, prihvatili načelo prema kojem ne smiju prodavati određene čelične bešavne cijevi na domaćim tržištima drugih proizvođača u okviru „otvorenih” postupaka javne nabave. Taj dokument također potvrđuje postojanje kriterija raspodjele tržišta u različitim svjetskim regijama i stoga pojačava vjerodostojnost izjava g. Verluce u mjeri u kojoj se one također odnose na taj koncept.
- 95 Iz toga slijedi da valja odbiti prigovore koje je istaknulo društvo Mannesmann kojima je osporavalo korištenje dokumenta Kriterij raspodjele.

Navodna povreda prava obrane koja proizlazi iz neusklađenosti između obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku i pobijane odluke u pogledu povrede iz članka 2. potonje odluke

— Argumentacija stranaka

96 Prema mišljenju društva Mannesmann, postoji nepodudarnost između obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku i pobijane odluke. Naime, u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku Komisija je zapravo navela da su ugovori o nabavi koje je društvo Corus sklopilo s društvima Vallourec, Dalmine i Mannesmann dio zabranjenog sporazuma čiji je cilj bio podjela tržišta bešavnih čeličnih cijevi koje je kupovalo društvo Corus, poduzetnik u vladajućem položaju na britanskom tržištu cijevi OCTG. Tako su ti ugovori bili povezani s povredom koja je kasnije utvrđena u članku 2. pobijane odluke (vidjeti točke 147. do 151. obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku). Za razliku od toga, u pobijanoj odluci Komisija je smatrala da ti ugovori predstavljaju zatvaranje britanskog tržišta u odnosu na japanske proizvođače te stoga i konstitutivni element povrede iz članka 1. pobijane odluke (uvodna izjava 147.). Društvo Mannesmann trebalo je dobiti priliku da bude saslušano o tako bitnoj promjeni prigovorâ (presuda Suda od 7. lipnja 1983., *Musique diffusion française i dr./Komisija*, 100/80 do 103/80, Zb., str. 1825., t. 9., 14. i 16.). Zbog izostanka takvog saslušanja, njegova su prava obrane nepopravljivo ugrožena (presuda *Solvay/Komisija*, točka 42. *supra*, t. 89. i sljedeće).

97 Komisija odbija te pritužbe zato što prikaz činjeničnog stanja i pravna ocjena koji su sadržani u pobijanoj odluci potpuno odgovaraju onima koji se već nalaze u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku.

— Ocjena Općeg suda

98 Valja najprije istaknuti da je pravo obrane zbog nepodudarnosti obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku i konačne odluke povrijeđeno samo ako prigovor utvrđen u konačnoj odluci nije u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku dostatno obrazložen da bi se adresatima omogućilo da brane svoje interese (vidjeti u tom smislu presudu *Ciment*, točka 42. *supra*, t. 852. do 860.).

99 U tom pogledu, Komisijina obveza u okviru obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku ograničena je na izlaganje istaknutih prigovora i jasno navođenje činjenica na koje se oslanja te na vlastitu kvalifikaciju tih činjenica, kako bi se adresati te obavijesti mogli učinkovito braniti (vidjeti u tom smislu presudu Suda od 3. srpnja 1991., *AKZO/Komisija*, C-62/86, Zb., str. I-3359., t. 29., i presudu Općeg suda od 14. svibnja 1998., *Mo och Domsjö/Komisija*, T-352/94, Zb., str. II-1989., t. 63.).

100 U tom pogledu valja ustvrditi da pravna kvalifikacija činjenica iz obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku po definiciji može biti samo privremena i da se kasnija Komisijina odluka ne može poništiti samo zbog toga što konačni zaključci koji se temelje na tim činjenicama precizno ne odgovaraju toj privremenoj kvalifikaciji. Naime, Komisija mora saslušati adresate obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku i, prema potrebi, uzeti u obzir njihove primjedbe koje iznesu kao odgovor na istaknute prigovore i u skladu s tim promijeniti svoju analizu upravo zato da ne povrijedi njihovo pravo obrane.

- 101 U ovom slučaju jedinu relevantnu razliku između obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku i pobijane odluke predstavlja činjenica da je u potonjoj Komisija u uvodnoj izjavi 164. smatrala da ugovori koji predstavljaju drugu povredu „zapravo predstavljaju samo način provedbe” prve povrede, dok se u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku ona ograničila na to da u točki 144. istakne da je „cilj” ugovora o nabavi bio zadržavanje statusa „domaćeg” tržišta za Ujedinjenu Kraljevinu s obzirom na Temeljna pravila, odnosno u odnosu na japanske proizvođače, pozivajući se u odnosu na potonje na točku 63. obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. Što se tiče uvodne izjave 147. pobijane odluke na koju se u ovom kontekstu pozvalo društvo Mannesmann, dostatno je istaknuti da njezin sadržaj odgovara sadržaju točke 144. obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku jer Komisija u toj točki ističe da „kako to proizlazi iz uvodnih izjava 78. do 81., [društvo Corus] i društvo Vallourec [...] dogovorili su da [društvo Corus] nabavlja glatke cijevi od društava [Mannesmann], Dalmine i Vallourec kako bi se u pogledu japanskih poduzetnika zadržao ‚domaći’ karakter britanskog tržišta”.
- 102 U točki 364. presude koju je danas donio Opći sud u spojenim predmetima T-67/00, T-68/00, T-71/00 i T-78/00, JFE Engineering i dr./Komisija, Zb., str. II-2501., presuđeno je da je Komisijina teza u pobijanoj odluci pogrešna jer su ugovori koji predstavljaju drugu povredu imali više od samo jednog cilja. Međutim, čak i uz pretpostavku da je u tom pogledu u analizi moguće napraviti razliku između obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku i pobijane odluke, očito je da su adresati obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku mogli iznijeti svoje primjedbe na ključni koncept na kojem Komisija temelji svoj pristup, tj. na ideji prema kojoj su ugovore koji predstavljaju drugu povredu europski proizvođači sklopili osobito radi toga da ojačaju primjenu Temeljnih pravila na offshore tržištu Ujedinjene Kraljevine.
- 103 U tim okolnostima u vezi s tim nije bilo povrede prava obrane i stoga se ovaj tužbeni razlog mora odbiti.

Postojanje povede članka 81. stavka 1. UEZ-a u članku 1. pobijane odluke

Navodno proturječje između članka 1. i članka 2. pobijane odluke

— Argumentacija stranaka

- 104 Društvo Mannesmann tvrdi da je pobijana odluka proturječna. Komisija je smatrala da su se poduzetnici, adresati pobijane odluke, dogovorili o pravilima o zaštiti domaćih tržišta u okviru Europsko-japanskog kluba. Jedini dokaz koji je u vezi s tim iznijela je tablica u uvodnoj izjavi 68. pobijane odluke. Ta tablica prikazuje udjele nacionalnih proizvođača, izražene u postocima, u isporukama bešavnih cijevi OCTG namijenjenih zemljama koje sudjeluju u Europsko-japanskom klubu. Međutim, od 1991. društvo Corus snabdijevalo se u Njemačkoj, Francuskoj i Italiji, tako da je pogrešno smatrati da je pristup britanskom tržištu bio rezerviran za domaćeg proizvođača.

- 105 Društvo Mannesmann prigovara Komisiji da je postojanje povrede koju predstavlja sporazum o zaštiti domaćih tržišta (članak 1. pobijane odluke) utvrdila na temelju utvrđenâ u ugovorima o nabavi društva Corus koji su sami po sebi bili predmet povrede iz članka 2. pobijane odluke. Međutim, ova druga povreda nije postojala. Ugovori o nabavi koje je društvo Corus sklopilo s društvima Dalmine, Vallourec i Mannesmann mogu ukazati na tendenciju zaštite domaćih tržišta samo ako se ispituju zajedno. Isporuke dotičnih proizvoda koji potječu iz trećih zemalja, među kojima je Japan, još uvijek predstavljaju 20 % britanskog tržišta, tako da učinkovita zaštita tog tržišta nije u pitanju. Znači, nepravilnosti koje utječu na zakonitost članka 2. pobijane odluke utječu i na zakonitost članka 1.
- 106 Komisija odbija ove prigovore za koje smatra da se temelje na pogrešnom tumačenju pobijane odluke. Ona ističe da se u članku 1. pobijane odluke utvrđuje da su određeni poduzetnici povrijedili članak 81. stavak 1. UEZ-a time što su sudjelovali u sporazumu koji je među ostalim predviđao zaštitu njihovog domaćeg tržišta. U članku 2. pobijane odluke navodi se da je društvo Mannesmann odgovorno zbog toga što je, protivno članku 81. UEZ-a, sklopilo ugovore koji su doveli do rascjepkanosti isporuka glatkih cijevi OCTG društvu Corus. Dakle, članak 2. odnosi se na zaštitu britanskog tržišta nakon povlačenja društva Corus.

— Ocjena Općeg suda

- 107 Argumentacija koju je u okviru ovog tužbenog razloga istaknulo društvo Mannesmann je netočna i stoga se mora odbiti zato što zanemaruje temeljnu okolnost prema kojoj se povreda iz članka 1. pobijane odluke odnosi na tržište cijevi s navojem OCTG (te na tržište transportnih cijevi „projekt”), dok se povreda iz njezinog članka 2. odnosi na uzlazno tržište glatkih cijevi OCTG.
- 108 Iako se u članku 1. njemačke jezične inačice pobijane odluke precizira da se povreda koja je u tom članku utvrđena odnosi na bešavne „standardne cijevi OCTG i [transportne cijevi ‚projekt’]”, iz opće strukture pobijane odluke proizlazi da su navedene cijevi OCTG samo standardne cijevi s navojem OCTG. Osobito, izjava g. Verluce od 17. rujna 1996. navedena u uvodnoj izjavi 56. pobijane odluke kao izvor definicije tržišta dotičnih proizvoda ograničava područje primjene povrede na „standardne cijevi s navojem i [na transportne cijevi ‚projekt’]”. Iz toga slijedi da se u navedenoj uvodnoj izjavi upućivanje odnosi na OCTG cijevi s navojem API, to jest na „standardne” cijevi OCTG, a ne na glatke cijevi OCTG. To tumačenje dosega članka 1. pobijane odluke potvrđeno je drugim trima vjerodostojnim jezičnim inačicama teksta pobijane odluke jer se u članku 1. u svim tim jezičnim inačicama izričito navodi da je riječ o standardnim cijevima OCTG s navojem. Međutim, u slučaju nepodudarnosti između različitih jezičnih inačica teksta Zajednice, predmetna odredba mora se tumačiti s obzirom na opću strukturu i svrhu propisa kojeg je dio (vidjeti na primjer presudu Suda od 9. ožujka 2000., EKW i Wein & Co., C-437/97, Zb., str. I-1157., t. 42.), a jedna jezična inačica nikako sama ne može prevladati nad drugim jezičnim inačicama koje su sve u skladu s jednim tumačenjem (presuda Općeg suda od 29. rujna 1999., Neumann i Neumann-Schölles/Komisija, T-68/97, Zb. SS. str. I-A-193. i II-1005., t. 80.; vidjeti također u tom smislu presudu Suda od 17. srpnja 1997., Ferriere

Nord/Komisija, C-219/95 P, Zb. str. I-4411., t. 15., i navedenu sudsku praksu). Suprotno tomu, tekst članka 2. pobijane odluke odnosi se samo na „isporuke glatkih cijevi OCTG [društvu Corus] (društvu Vallourec od 1994.)”.

- 109 Iz ovog utvrđenja proizlazi da očito proturječje koje navodi društvo Mannesmann ne postoji.
- 110 Iz pobijane odluke, kada se tumači u cijelosti, zapravo proizlazi da je britansko tržište cijevi s navojem na koje se odnosi povreda utvrđena u članku 1. pobijane odluke, ostalo „domaće” tržište u smislu Temeljnih pravila, osobito zbog toga što je društvo Corus na njemu nastavilo prodavati cijevi OCTG na koje je urezivalo navoje na glatkim cijevima koje su u tu svrhu isporučivala tri druga europska proizvođača. Dakle, znatan dio uzlaznog britanskog tržišta glatkih cijevi, koji je formiran za potrebe društva Corus, bio je podijeljen, barem od 1993., između društava Vallourec, Dalmine i Mannesmann. Iz te veze među dvama povredama proizlazi da su one bile ne samo međusobno spojive nego su se, osim toga, i nadopunjavale.
- 111 Što se tiče specifičnih tvrdnji društva Mannesmann u pogledu britanskog tržišta, a osobito njegove analize tablice iz uvodne izjave 68. pobijane odluke, valja istaknuti da iz sâmog teksta članka 81. stavka 1. UEZ-a, kako ga tumači ustaljena sudska praksa, proizlazi da su zabranjeni svi sporazumi među poduzetnicima, bez obzira na njihov učinak, kada imaju protutržišni cilj (vidjeti osobito presudu Suda od 8. srpnja 1999., Komisija/Anic Participazioni, C-49/92 P, Zb., str. I-4125., t. 123.). Međutim, u ovom slučaju Komisija se u odluci oslonila prvenstveno na ograničavajući cilj sporazuma sankcioniranog u članku 1. pobijane odluke i navela, osobito u uvodnim izjavama 62. do 67. pobijane odluke, mnogobrojne dokaze u pisanom obliku koji po njezinom mišljenju potvrđuju postojanje tog sporazuma i njegovog ograničavajućeg cilja.
- 112 Tako čak i uz pretpostavku da društvo Mannesmann može dokazati da brojčani podaci u tablici odgovarajuće ne podupiru Komisijine tvrdnje u pogledu učinkovite zaštite britanskog tržišta, ta okolnost ne bi utjecala na postojanje povrede iz članka 1. pobijane odluke.
- 113 Inače, iz uvodne izjave 62. pobijane odluke, koja se u tom pogledu temelji na izjavi g. Verluce od 17. rujna 1996., proizlazi da je offshore tržište Ujedinjene Kraljevine bilo samo „djelomično zaštićeno”. Tako okolnost na koju se društvo Mannesman poziva, prema kojoj je zaštita britanskog tržišta, prema tablici iz uvodne izjave 68. pobijane odluke, bila manja od razine zaštite na drugim domaćim tržištima na koje se odnosi sporazum o podjeli tržištâ, nikako ne opovrgava Komisijinu analizu.
- 114 S obzirom na prethodno navedeno, ovaj se tužbeni razlog mora odbiti.

Navodne praznine u Komisijinom obrazloženju o povredi iz članka 1. pobijane odluke.

— Argumentacija stranaka

- 115 Društvo Mannesmann u replici ističe da su činjenična i pravna utvrđenja o povredi iz članka 1. pobijane odluke nedostatno obrazložena. Kao prvo, Komisija je jednako tretirala aspekte Temeljnih pravila izvan Zajednice i unutar Zajednice. Nije razlikovala odredbe koje se odnose na pristup japanskih proizvođača tržištu Zajednice i odredbe koje se odnose na pristup proizvođača Zajednice njihovom domaćem tržištu. Komisija se oslonila na iste elemente (uvodne izjave 54., 63., 64., 66., 67., 129. i sljedeće pobijane odluke) kako bi utvrdila postojanje tih dvaju aspekata. Međutim, ti se elementi odnose samo na vanjski dio Temeljnih pravila, odnosno na pristup japanskih proizvođača tržištu Zajednice. Oni međutim ne omogućavaju da se donese zaključak o postojanju sporazuma o zaštiti nacionalnih tržišta unutar Zajednice.
- 116 Kao drugo, društvo Mannesmann Komisiji prigovara, također u replici, da nije dokazala da sporazum o pristupu tržištu Zajednice ispunjava uvjete iz članka 81. stavka 1. UEZ-a, o utjecaju na trgovinu među državama članicama i o postojanju znatnih ograničavanja tržišnog natjecanja na zajedničkom tržištu.
- 117 Prije svega, budući da Komisija nije točno odredila mjerodavno tržište, nije mogla ocijeniti jesu li ta dva uvjeta bila ispunjena.
- 118 Nadalje, društvo Mannesmann tvrdi da sporazumi sklopljeni s japanskim poduzetnicima, kako ih je Komisija opisala, ne mogu znatno utjecati na tržišno natjecanje na zajedničkom tržištu ili na trgovinu među državama članicama. Društvo Mannesmann osporava podatke koje je Komisija koristila, osobito u priložima 1. do 4. pobijanoj odluci. Ono tvrdi da na svjetskom tržištu proizvođači bešavnih čeličnih cijevi iz Zajednice sudjeluju u učinkovitom tržišnom natjecanju s proizvođačima iz trećih zemalja, što je Komisija uostalom priznala u svojoj odluci od 3. lipnja 1997. o proglašenju spojivosti koncentracije sa zajedničkim tržištem (Predmet N IV/M.906 — Mannesmann/Vallourec) na temelju Uredbe Vijeća (EEZ) br. 4064/89 (SL C 238, str. 15.). U uvodnoj izjavi 103. pobijane odluke Komisija je osim toga priznala da ne može dokazati ograničavajući učinak na cijene i na ponudu na zajedničkom tržištu.
- 119 Konačno, s obzirom na karakteristike dotičnog tržišta, prema mišljenju društva Mannesmann, poduzetnici na koje se odnosi pobijana odluka nisu mogli imati za cilj ograničavanje tržišnog natjecanja u smislu članka 81. stavka 1. UEZ-a.
- 120 Prema Komisijinom mišljenju, tvrdnje društva Mannesmann, koje se odnose na definiciju mjerodavnog tržišta i uvjete primjene članka 81. stavka 1. UEZ-a, o postojanju znatnih ograničenja tržišnog natjecanja te utjecaja na trgovinu među državama članicama, predstavljaju nove tužbene razloge. Na temelju članka 48. stavka 2. Poslovnika svi su ti tužbeni razlozi nedopušteni.
- 121 Podredno, Komisija smatra da ovi tužbeni razlozi nisu utemeljeni. Definicija mjerodavnog tržišta u skladu je s onom koja se koristi u prethodno navedenoj odluci Mannesmann/Vallourec, kako to proizlazi iz uvodne izjave 29. i sljedećih pobijane odluke.

- 122 Prema Komisijinom mišljenju, iz pobijane odluke jasno proizlazi da se zabranjeni sporazum odnosio i na zaštitu domaćeg tržišta svakog od četvero navedenih proizvođača Zajednice (uvodne izjave 62., 54., 66., 64. i 69. pobijane odluke). Zato je dotični sporazum, s obzirom na svoj cilj, mogao utjecati na trgovinu među državama članicama. Dakle, uvjeti primjene članka 81. stavka 1. UEZ-a ispunjeni su, kako je to utvrđeno u uvodnoj izjavi 102. pobijane odluke.
- 123 Nadalje, što se tiče učinaka prethodno navedenog sporazuma na trgovinu unutar Zajednice, Komisija tvrdi da su oni očiti jer je svaki od europskih proizvođača na svojem tržištu imao vladajući položaj (vidjeti tablicu u uvodnoj izjavi 68. pobijane odluke). U svakom slučaju, uzimajući u obzir cilj sporazuma kako je utvrđen u prethodnoj točki, analiza njegovih učinaka nije nužna (presude Suda od 15. srpnja 1970., *Chemiefarma/Komisija*, 41/69, Zb., str. 661., t. 128. i od 30. siječnja 1985., *BNIC*, 123/83, Zb., str. 391., t. 22.).
- 124 Što se tiče znatnog utjecaja koji u ovom slučaju sporazum ima na trgovinu unutar Zajednice, Komisija podsjeća na to da je prodaja dotičnih proizvođača iz Zajednice na njemačkom, britanskom, francuskom i talijanskom tržištu predstavljala oko 15 % ukupne potrošnje cijevi OCTG i transportnih cijevi u Zajednici (uvodna izjava 106. pobijane odluke). Zbog tržišnih udjela koje imaju proizvođači iz Zajednice očito je da sporazum o zaštiti njemačkog, britanskog, francuskog i talijanskog tržišta znatno utječe na trgovinu među državama članicama. Činjenica da dotični sporazum u usporedbi sa svjetskim tržištem utječe na samo mali postotak dotičnih proizvoda u tom pogledu nije relevantna.
- Ocjena Općeg suda
- 125 Valja najprije ustvrditi da su prethodno izneseni tužiteljevi prigovori zapravo nedopušteni na temelju članka 48. stavka 2. Poslovnika jer se odnose na pitanje je li povreda iz članka 1. pobijane odluke znatno utjecala na trgovinu među državama članicama.
- 126 Naime, navedenim argumentima, koji su prvi put istaknuti u replici, društvo Mannesmann Komisiji prigovara da je počinila pogrešku koja se tiče prava ili pogrešku u ocjeni u pogledu jednog od uvjeta primjene članka 81. stavka 1. UEZ-a, a ne da nije navela obrazloženje, unatoč tvrdnjama koje s tim u vezi iznosi u točki 26. svoje replike. Budući da se materijalni tužbeni razlozi ne odnose na javni poredak, za razliku od tužbenih razloga koji se temelje na neodgovarajućem obrazloženju, sud Zajednice nije ih dužan ispitati po službenoj dužnosti (vidjeti po analogiji presudu Suda od 2. travnja 1998, *Komisija/Sytraval i Brink's France*, C-367/95 P, Zb., str. I-1719., t. 67.).
- 127 Valja istaknuti, za slučaj eventualne kasnije potrebe, da je Opći sud kao neutemeljene odbio argumente usporedive s argumentima koje je u tom pogledu istaknulo društvo Mannesmann u predmetima koji su s ovim predmetom spojeni radi rasprave (presude Općeg suda donesene na današnji dan, *Dalmine/Commission*, T-50/00, Zb., str. II-2395., osobito t. 156. i 157., i *JFE Engineering i dr./Komisija*, točka 102. *supra*, osobito t. 337. i 367. do 395.).

- 128 Što se tiče argumenta o navodnom nepostojanju znatnih ograničenja tržišnog natjecanja koji se također odnosi na meritum, a ne na obrazloženje, valja smatrati da je dopušten jer proširuje već istaknute argumente u tužbi, prema kojima Komisija nije dokazala u skladu s pravnim standardima da je sporazum iz članka 1. pobijane odluke imao ograničavajući cilj ili učinke na tržišno natjecanje u smislu članka 81. stavka 1. UEZ-a.
- 129 Što se tiče merituma, najprije valja istaknuti da se Komisija oslanjala prvenstveno na ograničavajući cilj sporazuma sankcioniranog u članku 1. pobijane odluke (vidjeti točku 111. gore).
- 130 U tom pogledu, poduzetnici koji sklapaju sporazum koji ima za cilj ograničavanje tržišnog natjecanja, time što tvrde da njihov sporazum nije trebao znatno utjecati na tržišno natjecanje, u načelu ne mogu izbjeći primjenu članka 81. stavka 1. UEZ-a.
- 131 Naime, budući da je sporazum sankcioniran u članku 1. pobijane odluke imao za cilj podjelu tržišta među članovima Europsko-japanskog kluba, njegovo postojanje imalo je smisla samo ako je njegov cilj bio znatno ograničavanje tržišnog natjecanja, odnosno ograničavanje na način koji im je bio trgovinski koristan. Međutim, Komisija je u skladu s pravnim standardima utvrdila da je taj sporazum doista postojao.
- 132 Iz toga proizlazi da nije relevantan argument društva Mannesmann, prema kojem Komisija nije precizno odredila mjerodavno tržište. Naime, Komisija ima obvezu određivanja mjerodavnog tržišta u odluci koju donosi na temelju članka 81. stavka 1. UEZ-a samo onda kada bez takvog određenja nije moguće odrediti je li sporazum, odluka udruženja poduzetnika ili usklađeno djelovanje o kojem je riječ takve naravi da može utjecati na trgovinu među državama članicama i ima li za cilj ili posljedicu sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu (vidjeti u tom smislu presudu Općeg suda od 15. rujna 1998., *European Night Services* i dr./Komisija, T-374/94, T-375/94, T-384/94 i T-388/94, Zb., str. II-3141., t. 93., 94., 95. i 105.). U načelu, ako je sam cilj sporazuma ograničavanje tržišnog natjecanja „podjelom tržišta”, nije nužno precizno odrediti mjerodavna zemljopisna tržišta zato što je stvarno ili potencijalno tržišno natjecanje na dotičnim državnim područjima nužno ograničeno, bez obzira na to predstavljaju li ta državna područja „tržišta” u strogom smislu ili ne.
- 133 Znači, čak i uz pretpostavku da društvo Mannesmann može dokazati da je Komisija u ovom slučaju nedostavno ili pogrešno odredila tržište na koje se odnosi povreda iz članka 1. pobijane odluke, ta okolnost ne može utjecati na postojanje te povrede.
- 134 Iz prethodno navedenog proizlazi da se prethodno izneseni prigovori trebaju odbiti u pogledu merituma jer se odnose na pitanje je li povreda utvrđena u članku 1. pobijane odluke imala za cilj ili posljedicu znatno ograničavanje tržišnog natjecanja.

Postojanje povrede članka 81. stavka 1. UEZ-a utvrđene u članku 2. pobijane odluke.

— Argumentacija stranaka

- 135 Društvo Mannesmann smatra da je Komisijin zaključak da su ugovori o nabavi koje je društvo Corus sklopilo s društvima Vallourec, Dalmine i Mannesmann bili zamišljeni radi provedbe zajedničke trgovinske strategije te da predstavljaju povredu članka 81. stavka 1. UEZ-a, zahvaćen očitom pogreškom u ocjeni.
- 136 Kao prvo, društvo Mannesmann tvrdi da se dokazi podneseni u potporu utvrđenja postojanja povrede iz članka 2. pobijane odluke odnose isključivo na društva Vallourec i Corus (uvodne izjave 78., 91., 110., 146. i 152. pobijane odluke). Komisija nikako nije utvrdila sudjelovanje društva Mannesmann u provedbi Temeljnih pravila dogovorenih u okviru Europsko-japanskog kluba. Budući da se Komisijini prigovori društvu Mannesmann odnose isključivo na ugovore koje je društvo Corus sklopilo s trećim osobama, društvo Mannesmann smatra da se nije moglo učinkovito braniti. Stoga od Općeg suda traži da odredi sljedeće mjere upravljanja postupkom:
- da Komisiji naloži da Općem sudu dostavi dokumente na koje se društvo Corus poziva u predmetu T-48/00, a koji se odnose na činjenice koje predstavljaju povredu iz članka 2. pobijane odluke;
 - da mu dopusti da se upozna s tim dokumentima, ako oni nisu povjerljivi, i da u dodatnom podnesku o njima iznese svoje stajalište.
- 137 Komisija odbija tvrdnje društva Mannesmann i navodi da je sudjelovanje potonjeg u povredi iz članka 2. dokazano, u skladu s pravnim standardima, u uvodnim izjavama 146. do 155. pobijane odluke.
- 138 Kao drugo, društvo Mannesmann osporava Komisijinu tvrdnju prema kojoj ugovori o nabavi bešavnih cijevi koje je sklopilo društvo Corus ulaze u okvir zabranjenog sporazuma. Prije svega, da je bilo tako, društvo Corus ne bi čekalo još dvije godine da sklopi ugovor s društvom Mannesmann. Zapravo, svaki od ugovora o nabavi sklopljen je zasebno. Sličnosti među tim ugovorima objašnjavaju se činjenicom da ih je društvo Corus, koje je bilo stranka u svakom od njih, željelo standardizirati.
- 139 Nadalje, za sklapanje tih ugovora postojali su objektivni i legitimni razlozi. Odluka društva Corus o prestanku proizvodnje određenih tipova čeličnih cijevi, uz zadržavanje svojih kapaciteta za urezivanje bešavnih cijevi potpuno je utemeljena. Društvo Corus sklopilo je ugovor o nabavi s društvom Vallourec jer je ono ovladalo tehnikom urezivanja „VAM” neophodnom za pristup britanskom tržištu cijevi OCTG premium. Društvo Mannesmann podsjeća da su u sporovima koji su se vodili između njega i društva Vallourec o intelektualnom vlasništvu spojeva „premium” donesene odluke u korist potonjeg društva, što je tom društvu omogućilo da stekne tržišne udjele na štetu društva Mannesmann. Umjesto da se povuče s offshore britanskog tržišta, društvo Mannesmann odlučilo je posvetiti se prodaji glatkih bešavnih cijevi na kojima su kupci mogli urezivati navoje. Inače, društvo Vallourec nije moglo zadovoljiti ukupnu potražnju društva Corus. To je bio kontekst u kojem je društvo Mannesmann isporučivalo bešavne cijevi društvu Corus.

- 140 Napoljetku, društvo Mannesmann ističe da se dotični ugovori o nabavi odnose samo na cijevi promjera većeg od pet i pol inča. Međutim, Vallourec, Dalmine i Mannesmann bili su jedini poduzetnici sa sjedištem u Zajednici koji su mogli proizvoditi cijevi takve dimenzije. Time što se obratilo tim trima poduzetnicima i što je tako proširilo svoje izvore nabave, društvo Corus moglo se zaštititi od rizika povećanja cijena. Komisija tom društvu ne može prigovoriti što je tako pokušalo povećati profit od prodaje svojih konačnih proizvoda.
- 141 Komisija to tumačenje odbija. Tvrdi da je pravi cilj dotičnih ugovora o nabavi bila provedba Temeljnih pravila o zaštiti domaćih tržišta, donesenih u okviru Europsko-japanskog kluba (uvodna izjava 146. pobijane odluke).
- 142 Ti ugovori, produljeni 1993., ulaze u okvir zabranjenog sporazuma protivnog članku 81. stavku 1. UEZ-a. Oni su predviđali podjelu nabave društva Corus među društvima Vallourec, Dalmine i Mannesmann u omjeru od 40 %, 30 % odnosno 30 %. Iako je društvo Corus sklopilo ugovore na različite datume, oni predstavljaju jednu povredu članka 81. stavka 1. UEZ-a. Bez obzira na važnost ovladavanja tehnikom VAM, Komisija smatra da je sudjelovanje društva Mannesmann u zabranjenom sporazumu o bešavnim čeličnim cijevima utvrđeno u skladu s pravnim standardima.
- 143 Štoviše, društvo Corus nije imalo legitiman interes za sklapanje dotičnih ugovora. Budući da je ponuda bešavnih čeličnih cijevi bila veća od potražnje, društvo Corus nije se trebalo bojati poteškoća u nabavi ili visokih cijena. Što se tiče argumenta prema kojem se društvu Corus ne može prigovoriti da je htjelo povećati dobit od prodaje konačnih proizvoda, Komisija ponavlja da strategija tog poduzetnika ulazi u okvir nezakonitog sporazuma.
- 144 Kao treće, društvo Mannesmann tvrdi da ugovori o nabavi društva Corus ne krše članak 81. stavak 1. UEZ-a. U tom pogledu ističe da su isporuke društvu Corus puno manje od pragova iznad kojih Komisija obično intervenira kada je riječ o vertikalnim sporazumima. Kao primjer navodi da Uredba Komisije (EZ) br. 2790/1999. od 22. prosinca 1999. o primjeni članka 81. stavka 3. Ugovora na kategorije vertikalnih sporazuma i usklađeno djelovanje (SL L 336, str. 21.) predviđa da se „obvezama nenatjecanja” mogu smatrati samo one koje kupcu nalažu kupnju od istog dobavljača više od 80 % njegovih godišnjih kupnji. Ako taj prag nije dosegnut, ti su sporazumi zakoniti.
- 145 Prema mišljenju društva Mannesmann, način nabave koji društvo Corus koristi ne ograničava tržišno natjecanje. Zbog nepostojanja svake ekskluzivnosti, odluka društva Corus da svakom od svojih triju dobavljača dodijeli kvotu koja je utvrđena u odnosu na njegovu godišnju količinu kupnje ne narušava tržišno natjecanje. Ponuda bešavnih čeličnih cijevi veća je od potražnje, a potrebe društva Corus su predvidive. U tim okolnostima društvo Corus moglo je razumno svojim dobavljačima dodijeliti kvotu kupnje umjesto da u svojim ugovorima o nabavi odredi potrebne količine robe.
- 146 Društvo Mannesmann dodaje da su se cijene dotičnih proizvoda zasebno ugovarale i zatim se prilagođavale prema formuli koja se temelji na tržišnim kretanjima. Takve ugovorne odredbe o indeksaciji u dugoročnim ugovorima uobičajene su i opravdane oscilacijama

- cijena tipičnim za sektor čeličnih cijevi. U tim ugovorima nema nikakve razmjene povjerljivih podataka. Društvo Corus ograničilo se na to da društvu Mannesmann pošalje korekcije dobivene formulom za reviziju cijena. Inače, iz Komisijine prakse odlučivanja proizlazi da Komisija takve odredbe nikad nije proglasila protivnima članku 81. stavku 1. UEZ-a.
- 147 Što se tiče drugih odredaba dotičnih ugovora, društvo Mannesmann tvrdi da je Komisija posebno značenje pripisala kaznenim odredbama iako one nisu relevantne s aspekta prava Zajednice koje se odnosi na tržišno natjecanje. Blaga ugovorna kazna koja se predviđa za slučaj neispunjenja obveze isporuke proizvoda objašnjava se činjenicom da je ponuda tih proizvoda veća od potražnje, što je društvu Corus omogućilo da se lako opskrbljuje.
- 148 U svojoj replici društvo Mannesmann naposljetku navodi da u ovom slučaju ne postoje dva uvjeta navedena u članku 81. stavku 1. UEZ-a, koji se odnose na znatan utjecaj na trgovinu unutar Zajednice i na ograničavanje tržišnog natjecanja. Iz obrazloženja pobijane odluke (uvodna izjava 147.) proizlazi da su sporazumi iz njezinog članka 2. imali za cilj japanskim proizvođačima ograničiti pristup britanskom tržištu. Takav zabranjeni sporazum utječe na trgovinu između Zajednice i Japana, ali ne utječe na trgovinu među državama članicama ili na tržišno natjecanje unutar zajedničkog tržišta.
- 149 Posljedice sporazumâ iz članka 2. pobijane odluke svakako su zanemarive u odnosu na opseg trgovine između Japana i Zajednice. Društvo Mannesmann u tom pogledu Komisiji prigovara da nije dostatno analizirala mjerodavno tržište. Naglašava da britansko tržište čini oko 2,5 % svjetske potrošnje cijevi OCTG, uključujući i bešavne cijevi. Međutim, potonje čine samo 16 % tržišta svih cijevi OCTG (Prilog 2. pobijanoj odluci). Navodni zabranjeni sporazum daleko je od pragova navedenih u točki 9. Obavijesti Komisije 97/C 372/04 o sporazumima male vrijednosti iz 1997. koji nisu obuhvaćeni odredbama članka 81. stavka 1. Ugovora [UEZ-a] (SL 1997., C 372, str. 13., u daljnjem tekstu: Obavijest iz 1997.).
- 150 Komisija odbija te argumente kao malo vjerojatne. Ona podsjeća da su ugovori o nabavi društvima Vallourec, Dalmine i Mannesmann jamčili stalan udio u isporukama bešavnih čeličnih cijevi društvu Corus, bez obzira na stvarne količine koje su potonjem društvu bile potrebne. Ti poduzetnici nisu imali nikakav interes natjecati se u pogledu cijene za bešavne čelične cijevi koje se urezuju u Ujedinjenoj Kraljevini.
- 151 Nakon što je utvrdila da Uredba br. 2790/1999 u ovom slučaju nije primjenjiva, Komisija precizira da je ugovornu kaznu predviđenu u ugovorima o nabavi ocjenjivala samo kako bi provjerila može li važnost rokova isporuke objektivno opravdati odluku društva Corus da se opskrbljuje isključivo kod poduzetnikâ iz Zajednice. Iz toga je zaključila da je odredba o rokovima isporuke bila uvrštena samo radi isključivanja japanskih proizvođača.
- 152 Konačno, Komisija navodi da su tužbeni razlozi društva Mannesmann koji se odnose na nepostojanje znatnog ograničavanja tržišnog natjecanja i trgovine među državama članica nedopušteni zato što su nepravodobno istaknuti. Također, društvo Mannesmann se tek u replici pozvalo na nezakonitost članka 2. pobijane odluke s obzirom na Obavijest iz 1997.

U oba slučaja riječ je o novim tužbenim razlozima koji su nedopušteni na temelju članka 48. stavka 2. Poslovnika.

- 153 Podredno, Komisija smatra da ti tužbeni razlozi nisu utemeljeni.
- 154 Što se tiče argumenta prema kojem bi se trebala primijeniti Obavijest iz 1997., Komisija ističe, s obzirom na to da se referentno razdoblje koje se uzima u obzir za izricanje novčanih kazni proteže od 1990. do 1995., da bi bilo primjerenije zatražiti primjenu Obavijesti Komisije od 3. rujna 1986. o sporazumima manje vrijednosti koji nisu obuhvaćeni odredbama članka [81.] Ugovora (SL 1986., C 231, str. 2.). Međutim prag *de minimis* od 5 % koji je uzet u obzir u potonjoj obavijesti ne odnosi se na svjetsko tržište nego na mjerodavno tržište u zemljopisnom smislu koje je na državnom području Zajednice. U ovom slučaju ugovori o nabavi predstavljali su 78 do 84 % potrošnje na britanskom tržištu i 13 do 24 % potrošnje na tržištu Zajednice. Osim toga, promet dotičnih poduzetnika znatno je prekoračivao prag od 200 milijuna eura koji je naveden u toj obavijesti. Usto, Komisija dodaje da pragovi iz Obavijesti iz 1997., čiju primjenu društvo Mannesmann zahtijeva, u ovom slučaju očito nisu poštovani.
- 155 Konačno, Komisija smatra da eventualno poništenje članka 2. pobijane odluke ne bi utjecalo na iznos novčane kazne izrečene društvu Mannesmann zato što za povredu utvrđenu u toj odredbi nije donesena samostalna sankcija.

— Ocjena Općeg suda

- 156 Najprije valja istaknuti da je zahtjev društva Mannesmann da Komisija u ovom predmetu dostavi dokumente koje je društvo Corus podnijelo u predmetu T-48/00 bespredmetan zato što je sedam predmeta koji se odnose na zakonitost pobijane odluke, među kojima su ovaj predmet te predmet T-48/00, spojeni radi rasprave, tako da su svi tužitelji u tajništvu Općeg suda mogli izvršiti uvid u podneske i priloge podnesene u drugim predmetima, osim u određene povjerljive dokumente. Znači, društvo Mannesmann imalo je pristup svim dotičnim dokumentima i na raspravi je moglo komentirati, ako je to željelo, sadržaj tih dokumenata. U tim okolnostima ne treba prihvatiti njegov dodatni zahtjev da mu se u tu svrhu omogući podnošenje novog podneska.
- 157 Cilj i posljedica triju ugovora o nabavi Komisija je opisala u uvodnoj izjavi 111. pobijane odluke:
- „Cilj tih ugovora bila je nabava glatkih cijevi za ‚lidera‘ na tržištu OCTG cijevi na Sjevernom moru i njihova je svrha bila zadržati domaćeg proizvođača u Ujedinjenoj Kraljevini u cilju osiguranja ‚[Temeljnih pravila]‘ u okviru Europsko-japanskog kluba. Glavni cilj i posljedica tih ugovora bila je podjela između društava [Mannesmann], Vallourec i Dalmine svih potreba njihovog konkurenta [društva Corus] (društva Vallourec od 1994.). U njima je bilo odlučeno da kupovne cijene glatkih cijevi ovise o cijenama cijevi koje je urezivalo [društvo Corus]. Oni su sadržavali i ograničenje slobode nabave [društva Corus] (društva Vallourec od veljače 1994.) i obvezivali su ga da svoje konkurente obavještava o prodajnim cijenama i prodanim količinama. Inače, [društvo Mannesmann],

društvo Vallourec (do veljače 1994.) i društvo Dalmine obvezivali su se da konkurentu ([društvu Corus], zatim društvu Vallourec od ožujka 1994.) isporučuju količine koje nisu bile unaprijed poznate.”

- 158 Odredbe ugovorâ o nabavi dostavljene Općem sudu, osobito ugovor koji je društvo Mannesmann sklopilo s društvom Corus 9. kolovoza 1993., u bitnom potvrđuju stvarne podatke navedene u uvodnoj izjavi 111. pobijane odluke te u uvodnim izjavama 70. do 82. i 153. Tim se ugovorima zajedno, barem od 9. kolovoza 1993., zadovoljavaju potrebe društva Corus za glatkim cijevima kod ostalih triju europskih proizvođača (40 % za Vallourec, 30 % za Dalmine i 30 % za Mannesmann). Osim toga, svaki od tih ugovora predviđa određivanje cijene koju društvo Corus plaća za glatke cijevi s obzirom na matematičku formulu koja uzima u obzir cijenu koju društvo Corus postigne za svoje cijevi s navojem.
- 159 Iz tih utvrđenja proizlazi da je cilj i/ili barem posljedica ugovorâ o nabavi bio taj da se narušavanje tržišnog natjecanja između četiriju europskih proizvođača nadomjesti dogovorenim raspodjelom dobiti od prodaje cijevi s navojem koja se mogla ostvariti na britanskom tržištu (vidjeti po analogiji, što se tiče usklađenih djelovanja, presudu Cement, točka 42. *supra*, t. 3150.).
- 160 Svakim ugovorom o nabavi društvo Corus vezalo je svoja tri konkurenta iz Zajednice tako da je za cijenu žrtvovanja svoje slobode nabave na svojem domaćem tržištu nestalo svako njihovo stvarno i potencijalno tržišno natjecanje. Naime, tim trima konkurentima bi se smanjila prodaja njihovih glatkih cijevi ako bi se smanjila prodaja cijevi s navojem društva Corus . Inače, profitna marža koju su tri dobavljača nastojala ostvariti od prodaje glatkih cijevi također bi se smanjila ako se smanji cijena koju je društvo Corus postiglo za svoje cijevi s navojem, a mogla bi se čak pretvoriti i u gubitak. U tim je okolnostima bilo zapravo nezamislivo da se ta tri proizvođača na britanskom tržištu cijevi s navojem nastoje učinkovito natjecati s društvom Corus, osobito u pogledu cijena (vidjeti osobito uvodnu izjavu 153. pobijane odluke).
- 161 S druge strane, time što je prihvatio sklapanje takvih ugovora, svaki od triju konkurenata društva Corus u Zajednici osigurao si je neizravno sudjelovanje na domaćem tržištu potonjeg društva te udjel u dobiti koja iz toga proizlazi. Da bi stekli te pogodnosti, oni su se zapravo odrekli mogućnosti prodaje cijevi s navojem na britanskom tržištu te, barem od potpisa trećeg ugovora, 9. kolovoza 1993., kojim je preostalih 30 % dodijeljeno društvu Mannesmann, mogućnosti da dobivaju veći dio glatkih cijevi koje kupuje društvo Corus od onog dijela koji je svakome od njih unaprijed dodijeljen.
- 162 Štoviše, konkurenti društva Corus prihvatili su opterećujuću, a time i komercijalno neuobičajenu obvezu da društvu Corus dobivaju količine cijevi koje su bile utvrđene unaprijed samo u odnosu na prodaju cijevi s navojem koje je ostvarilo društvo Corus. Ta je obveza pojačala nezakonitu ovisnost između proizvođača i društva Corus u mjeri u kojoj su proizvođači, kao ugovorno vezani dobavljači, ovisili o trgovinskoj politici društva Corus.

- 163 Valja ustvrditi da bi, bez postojanja ugovora o nabavi, tri europska proizvođača osim društva Corus uobičajeno imali, ako se zanemare Temeljna pravila, stvaran ili barem potencijalan komercijalni interes da se na britanskom tržištu cijevi s navojem učinkovito natječu s društvom Corus te da se međusobno natječu kako bi društvo Corus snabdijevali glatkim cijevima.
- 164 U tom pogledu valja još istaknuti da je svaki ugovor o nabavi bio sklopljen na početno razdoblje od pet godina. To relativno dugačko razdoblje potvrđuje i pojačava protutržišni karakter tih ugovora osobito zbog toga što su društvo Mannesmann i druga dva dobavljača društva Corus zapravo odustali od mogućnosti da u tom razdoblju neposredno iskoriste eventualan rast britanskog tržišta cijevi s navojem.
- 165 Što se tiče konkretnog argumenta društva Mannesmann prema kojem je formula cijena iz ugovora samo ugovorna odredba o indeksaciji, valja istaknuti da je Komisija tu odredbu ocijenila protutržišnom jer se u njoj određuje cijena koju društvo Corus za glatke cijevi plaća svakom svojem dobavljaču s obzirom na cijenu koju je to društvo postiglo za svoje cijevi s navojem i to na isti način u odnosu na tri dobavljača. Čak i uz pretpostavku da su se pregovori o početnoj cijeni za nabavu glatkih cijevi vodili neovisno između društva Corus i svakog njegovog dobavljača, utvrđen je odnos tržišne snage koji je postojao, prvo, između društva Corus i svakog od ovih poduzetnika i, drugo, koji su te cijene odražavale, te da je uklonjena svaka mogućnost tržišnog natjecanja u pogledu cijena glatkih cijevi koje je kupovalo društvo Corus. Odluka da se cijena cijevi s navojem koje je prodavalo društvo Corus upotrijebi kao indeks nije neutralna i znatno mijenja dotičnu formulu u odnosu na uobičajenu ugovornu odredbu o indeksaciji. Kako je to istaknuto u točki 160. gore, ta je odluka imala za posljedicu da su tri dobavljača, koji su također proizvodili cijevi s navojem, izgubili komercijalni interes za tržišno natjecanje s društvom Corus u pogledu cijena na tržištu Ujedinjene Kraljevine.
- 166 Inače, kako to Komisija ističe, formula za određivanje cijene glatkih cijevi predviđena u svakom od triju ugovora o nabavi, podrazumijevala je nezakonitu razmjenu poslovnih informacija (vidjeti uvodnu izjavu 153. pobijane odluke; vidjeti također njezinu uvodnu izjavu 111.) koje moraju ostati povjerljive da ne bi ugrozile autonomiju trgovinske politike konkurentnih poduzetnika (vidjeti u tom smislu presude Općeg suda od 11. ožujka 1999., Thyssen Stahl/Komisija, T-141/94, Zb., str. II-347., t. 403. i British Steel/Komisija, T-151/94, Zb., str. II-629., t. 383. i sljedeće).
- 167 Argument društva Mannesmann prema kojem mu nisu bili otkrivani povjerljivi podaci o količinama cijevi koje je društvo Corus prodavalo i o cijenama koje su plaćali njegovi kupci u okolnostima ovog slučaja ne može ga osloboditi krivnje.
- 168 Što se tiče količina cijevi s navojem koje je prodavalo društvo Corus, valja ustvrditi da su ih njegovi dobavljači, među kojima je društvo Mannesmann, mogli lako izračunati jer je svaki od njih u načelu isporučivao stalan postotak potreba društva Corus.
- 169 S druge strane, točno je, kako to ističe društvo Mannesmann, da društvo Corus svojim suugovarateljima nije priopćavalo same cijene koje je postizalo za cijevi s navojem.

- Posljedično, tvrdnja iz uvodne izjave 111. pobijane odluke, prema kojoj su ugovori o nabavi „[društvo Corus] obvezivali da svojim konkurentima priopćava prodajne cijene”, preuveličava opseg ugovornih obveza u tom pogledu. Međutim, Komisija je u uvodnoj izjavi 153. pobijane odluke i pred Općim sudom ispravno istaknula da su te cijene bile matematički proporcionalne cijenama koje su plaćene za glatke cijevi, tako da su tri dotična dobavljača dobivala precizne podatke u pogledu smjera, trenutka i opsega svake fluktuacije cijena cijevi s navojem koje je prodalo društvo Corus.
- 170 Valja ustvrditi da dostava tih podataka ne samo da krši članak 81. stavak 1. UEZ-a nego je i priroda te povrede u bitnom ista bez obzira na to jesu li dostavljeni podaci o samim cijenama cijevi s navojem ili samo podaci o fluktuacijama njihovih cijena. U tim okolnostima treba smatrati da je netočnost istaknuta u prethodnoj točki beznačajna u širem kontekstu povrede utvrđene u članku 2. pobijane odluke te da stoga ne utječe na utvrđenje postojanja te povrede.
- 171 Što se tiče argumenta društva Mannesmann koji se temelji na Uredbi br. 2790/1999, valja najprije istaknuti da se u ovom slučaju ta uredba ne može izravno primijeniti jer je pobijana odluka donesena 8. prosinca 1999. i njezin se članak 2., što se tiče društva Mannesmann, odnosi na razdoblje od 1993. do 1997., to jest na razdoblje koje prethodi stupanju na snagu relevantnih odredaba Uredbe br. 2790/1999, 1. lipnja 2000.
- 172 Nadalje, ako ta uredba u ovom slučaju ipak može biti relevantna kao pokazatelj Komisijinog stajališta iz prosinca 1999. o tome da vertikalni sporazumi znatno ne štete tržišnom natjecanju, valja istaknuti da ta uredba provodi članak 81. stavak 3. UEZ-a. Međutim, iz članka 4. Uredbe br. 17 proizlazi da se na sporazume među poduzetnicima mogu primijeniti pojedinačna izuzeća na temelju te odredbe samo ako su u tu svrhu prijavljeni Komisiji, što u ovom slučaju nije učinjeno.
- 173 Iz toga proizlazi da se zakonitost dotičnih ugovora može ocijeniti samo s obzirom na članak 81. stavak 1. UEZ-a. Tako okolnost, uz pretpostavku da je dokazana, prema kojoj ti ugovori ispunjavaju materijalne uvjete iz članka 81. stavka 3. UEZ-a koji uređuju odobrenje izuzeća, s obzirom na Komisijinu politiku, kako to proizlazi iz njezine Uredbe br. 2790/1999, u ovom slučaju nije relevantna. Upravo suprotno, donošenje te uredbe u prosincu 1999. potvrđuje, prema Komisijinom mišljenju, da takvi sporazumi u načelu krše članak 81. stavak 1. UEZ-a jer se na njih treba primijeniti članak 81. stavak 3. UEZ-a. Stoga argument društva Mannesmann, koji se temelji na Uredbi br. 2790/1999, valja odbiti.
- 174 Osim toga, budući da se povreda utvrđena u članku 2. pobijane odluke sastoji od ograničenja tržišnog natjecanja koja su sadržana u samim ugovorima o nabavi, valja ustvrditi da su prethodno istaknute uvodne izjave dostatne za utvrđenje njezinog postojanja.
- 175 Naime, bez obzira na stvaran stupanj usklađenosti među četirima europskim proizvođačima valja ustvrditi da je svaki od njih sklopio jedan od ugovora o nabavi koji je ograničavao i bio dio povrede iz članka 81. stavka 1. UEZ-a, koja je utvrđena u članku 2. pobijane odluke. Iako se u članku 2. stavku 1. pobijane odluke navodi da su ugovori o nabavi sklopljeni „u okviru povrede iz članka 1.”, iz teksta uvodne izjave 111. pobijane odluke jasno proizlazi

- da činjenica da su ti ugovori sklopljeni sâma po sebi predstavlja povredu utvrđenu u članku 2.
- 176 Tako, čak i uz pretpostavku da je društvo Mannesmann uspjelo pokazati da je sklapanje njegovog ugovora o nabavi s društvom Corus objektivno bilo u skladu s njegovim komercijalnim interesom, ta okolnost nikako ne bi dovela u pitanje Komisijinu tezu da je taj sporazum bio nezakonit. Naime, djelovanja protivna pravilima tržišnog natjecanja vrlo su često, barem kratkoročno, u komercijalnom interesu poduzetnikâ.
- 177 S obzirom na ta utvrđenja, nije nužno rješavati spor među strankama koji se odnosi na značenje sankcije predviđene ugovorima u slučaju neisporuke, odnosno običnog odgovarajućeg smanjenja udjela dotičnog dobavljača, jer se argumentom koji je u tom pogledu istaknulo društvo Mannesmann želi dokazati da je sa stajališta društva Corus bilo komercijalno logično sklopiti tako sročena tri ugovora o nabavi. Zbog istog razloga nije relevantan argument prema kojem su jedini poduzetnici sa sjedištem u Zajednici koji su mogli proizvoditi cijevi takve dimenzije, bila društva Vallourec, Dalmine i Mannesmann.
- 178 Također, argumenti društva Mannesmann o tržišnoj snazi koju je društvo Vallourec na tržištu cijevi s navojem stekao zahvaljujući svojem patentu za spoj premium „VAM”, prvenstveno se odnose na komercijalne interese koji su društvo Mannesmann naveli na sklapanje ugovora o nabavi glatkih cijevi s društvom Corus i stoga nisu relevantni. Ti argumenti mogu u određenoj mjeri relativizirati Komisijine tvrdnje o ograničenju učinkovitog tržišnog natjecanja društva Mannesmann na britanskom tržištu cijevi s navojem, ali ne mogu dovesti u pitanje bitno utvrđenje prema kojem su stranke ugovorâ o nabavi rizik tržišnog natjecanja na britanskim tržištima glatkih cijevi i cijevi s navojem zamijenile suradnjom, to jest tržišnom sigurnošću.
- 179 Budući da je postojanje povrede utvrđene u članku 2. pobijane odluke utvrđeno u skladu s pravnim standardima, nije nužno ispitati ni Komisijino rasuđivanje o usklađenom djelovanju četiriju europskih proizvođača (vidjeti točku 171. gore). U tu svrhu osobito nije potrebno analizirati argumente koje je društvo Mannesmann istaknulo u pogledu dokazâ izvan okvira ugovorâ o nabavi na koje se Komisija poziva kako bi dokazala postojanje tog usklađenog djelovanja.
- 180 Međutim, budući da je stupanj usklađenog djelovanja koji je postojao među četirima proizvođačima iz Zajednice što se tiče povrede iz članka 2. pobijane odluke relevantan za ispitivanje određenih drugih tužbenih razloga istaknutih u ovom slučaju, valja ga ispitati.
- 181 U tom kontekstu valja istaknuti da se za postupanja koja su dio globalnog plana i imaju zajednički cilj može smatrati da potpadaju pod samo jedan sporazum (vidjeti u tom smislu presudu Ciment, točka 42. *supra*, t. 4027.). Naime, ako Komisija dokaže da je poduzetnik, dok je sudjelovao u tim sporazumima, znao ili trebao znati da se time uključio u jedinstveni sporazum, njegovo sudjelovanje u predmetnim zabranjenim sporazumima može odražavati njegovo pristupanje tom sporazumu (vidjeti u tom smislu presudu Ciment, točka 42. *supra*, t. 4068. i 4109.).

- 182 U tom je pogledu osobito relevantan dokument Razmišljanja o ugovoru VAM od 23. ožujka 1990. U njegovom dijelu naslovljenom „Scenarij II.” g. Verluca navodi mogućnost „da se Japance nagovori da ne sudjeluju na [britanskom] tržištu i da se problem riješi među Europljanima”. Dalje navodi da „bi se u tom slučaju glatke cijevi zapravo podijelile između društava [Mannesmann], [Vallourec] i Dalmine”. U sljedećem stavku ističe da „bi vjerojatno postojao interes da se prodaja [društva Vallourec] istodobno poveže i s cijenom i s količinom cijevi VAM koje prodaje [društvo Corus]”.
- 183 Budući da potonji prijedlog precizno odražava bitne odredbe ugovora koji su šesnaest mjeseci kasnije sklopila društva Vallourec i Corus, jasno je da je društvo Vallourec tu strategiju zaista donijelo te da je naveden ugovor potpisan kako bi se ona provela.
- 184 Štoviše, činjenica da je praktički istovjetan ugovor zatim potpisan između društva Corus, s jedne strane, i svakog od ostalih članova Europsko-japanskog kluba, odnosno društva Dalmine te potom društva Mannesmann, s druge strane, tako da su se, upravo kako je to predviđao g. Verluca, od kolovoza 1993. potrebe društva Corus za glatkim cijevima zapravo podijelile među trima ostalim članovima Europsko-japanskog kluba, potvrđuje da su ta tri ugovora sklopljena u cilju provođenja zajedničke strategije koja je predložena u okviru njihovog usklađenog djelovanja u navedenom klubu.
- 185 Taj zaključak potvrđuju dokazi na koje se Komisija poziva u pobijanoj odluci, osobito u njezinoj uvodnoj izjavi 91. koja glasi kako slijedi:

„[Društvo Corus] je 21. siječnja 1993. poslalo društvu Vallourec (vjerojatno ga je poslalo i društvima [Mannesmann] i Dalmine) nacrt prijedloga sporazuma o restrukturiranju sektora bešavnih cijevi o kojemu su društva Mannesmann/Vallourec/Dalmine/[Corus] trebala raspravljati na sastanku u Heatrowu 29. siječnja 1993. (stranica 4628. [Komisijinog spisa, odnosno prva stranica dokumenta naslovljenog ‚Nacrt prijedloga za sporazum o restrukturiranju sektora bešavnih cijevi’]). U tom dokumentu navodi se: ‚[[Društvo Corus] izrazilo je namjeru da se na kraju povuče iz sektora bešavnih cijevi. Želi to učiniti propisno i pod nadzorom kako bi izbjegao svaki prekid isporuke cijevi svojim kupcima i kako bi proizvođačima koji će preuzeti taj sektor pomogao da zadrže narudžbe [...]. Tijekom posljednjih šest mjeseci vodili su se razgovori između [društva Corus] i drugih proizvođača zainteresiranih za kupnju imovine [društva Corus], te potonje društvo misli da je postignuta suglasnost u pogledu postupanja opisanog u tom dokumentu.‘ Jedan od prijedloga sastojao se u tome da se društvu Vallourec prenesu djelatnosti OCTG tako da se ugovori o nabavi glatkih cijevi između [društva Corus] i društava Vallourec, [Mannesmann] i Dalmine, u jednakim omjerima zadrže na snazi. Istog dana održao se sastanak između društava [Mannesmann] i [Corus], na kojemu je [društvo Mannesmann] [prihvatilo da društvo Vallourec preuzme vodstvo u pogledu kupnje sektora OCTG]’ ([s]tranica 4626. [Komisijinog spisa, odnosno jedina stranica telefaksa koji je 22. siječnja 1993. g. Davis iz društva Corus poslao g. Patrieru iz društva Vallourec]). Iz dokumenta društva Dalmine naslovljenog ‚Sustav bešavnih čeličnih cijevi u Europi i razvoj tržišta’ (‚Seamless steel tube system in Europe and market evolution’) koji se nalazi na stranici 2051. Komisijinog spisa ([s]tranica 2053. [Komisijinog spisa]), za razdoblje od svibnja do kolovoza 1993. razvidno je da se rješenje problema [društva Corus] koje svima odgovara može pronaći

samo u europskom kontekstu; društvo Dalmine prihvatilo je činjenicu da društvo Vallourec kupuje postrojenja [društva Corus].”

- 186 Osim toga, valja istaknuti da je u svojoj bilješci „Strateška razmišljanja” navedenoj u uvodnoj izjavi 80. pobijane odluke društvo Vallourec izričito predvidjelo mogućnost da se društva Dalmine i Mannesmann s njim dogovore o isporuci glatkih cijevi društvu Corus. Štoviše, u uvodnoj izjavi 59. pobijane odluke Komisija se oslanja na dokument „g) Japanski”, a osobito na vremenski raspored koji se nalazi na njegovoj četvrtoj stranici (stranica 4912. Komisijinog spisa), da bi istaknula kako su europski proizvođači održavali pripremne sastanke prije susreta s japanskim proizvođačima s namjerom da usklade svoja stajališta te da u okviru Europsko-japanskog kluba iznesu zajedničke prijedloge.
- 187 Iz dokumentiranih dokaza na koje se Komisija u pobijanoj odluci poziva i koji su prethodno navedeni proizlazi da su se četiri proizvođača iz Zajednice doista sastala, barem 1993., kako bi svoja stajališta u okviru Europsko-japanskog kluba uskladili prije međukontinentalnih sastanaka tog kluba. Također je utvrđeno da se na tim sastancima raspravljalo o zatvaranju postrojenja za urezivanje društva Corus u Clydesdaleu i njegovom preuzimanju od strane društva Vallourec te o isporuci glatkih cijevi tom društvu koju obavljaju društva Dalmine i Mannesmann. Prema tome, nezamislivo je da društvo Mannesmann nije moglo znati za sadržaj strategije koju je izradilo društvo Vallourec i za činjenicu da je njegov ugovor o nabavi s društvom Corus dio šireg protutržišnog sporazuma koji utječe na tržište standardnih cijevi s navojem kao i na tržište glatkih cijevi.
- 188 Što se tiče argumenta društva Mannesmann prema kojem je treći ugovor o nabavi između njega i društva Corus sklopljen puno kasnije od dvaju drugih ugovora tako da Komisija iz toga nije mogla zaključiti o postojanju samo jedne povrede koja uključuje četiri europska proizvođača, valja istaknuti da činjenica da prije 1993. taj ugovor o nabavi između društava Mannesmann i Corus nije postojao ne može dovesti u pitanje Komisijin argument. Naime, iako je strategija podjele isporuka glatkih cijevi potpuno provedena tek od trenutka kada je društvo Corus imalo tri dobavljača, potpisivanje drugih dvaju ugovora značilo je djelomičnu provedbu tog plana, u očekivanju njegovog potpunog ostvarenja.
- 189 Inače, kako je to Komisija istaknula pred Općim sudom, činjenica da je društvo Mannesmann glatke cijevi već isporučivalo društvu Corus, na koju se upućuje u dokumentu naslovljenom „Nacrt prijedloga sporazuma o restrukturiranju sektora bešavnih cijevi” od 21. siječnja 1993., ne samo da nije nespojiva s potpisivanjem ugovora o nabavi između društava Corus i Mannesmann u kolovozu 1993., kako to ističe društvo Mannesmann, već ta činjenica podupire Komisijinu analizu. Naime, iako je Komisija u odnosu na društvo Mannesmann iz predostrožnosti utvrdila postojanje povrede iz članka 2. pobijane odluke tek od 9. kolovoza 1993. jer je njegovo potpisivanje ugovora o nabavi s društvom Corus na taj dan bio siguran dokaz njegovog sudjelovanja u povredi, iz prethodno spomenutog proizlazi da je društvo Mannesmann zapravo od siječnja 1993. društvu Corus isporučivalo glatke cijevi.
- 190 Znači, iz dokaza na koje se Komisija poziva u pobijanoj odluci proizlazi da je društvo Vallourec osmislilo strategiju zaštite tržišta Ujedinjene Kraljevine i s društvom Corus

sklopilo ugovor o nabavi koji je osobito u početku omogućavao provedbu te strategije. Zatim su im se pridružila društva Dalmine i Mannesmann, što potvrđuje činjenica da je svaki od ovih dvaju poduzetnika s društvom Corus sklopio ugovor o nabavi.

- 191 Konačno, što se tiče tvrdnji o nepostojanju znatnog utjecaja na trgovinu među državama članicama valja smatrati da su one zapravo nedopuštene u skladu s člankom 48. stavkom 2. Poslovnika, što tvrdi i Komisija.
- 192 Naime, navedenim argumentima, koji su prvi put istaknuti u replici, društvo Mannesmann Komisiji prigovara da je počinila pogrešku koja se tiče prava ili pogrešku u ocjeni u pogledu jednog od uvjeta primjene članka 81. stavka 1. UEZ-a. Budući da se materijalni tužbeni razlozi ne odnose na javni poredak, sud Zajednice nije ih dužan ispitati po službenoj dužnosti.
- 193 Valja istaknuti, za slučaj eventualne kasnije potrebe, da je Opći sud kao neutemeljene odbio argumente usporedive s argumentima koje je u tom pogledu istaknulo društvo Mannesmann u predmetima koji u spojeni s ovim predmetom radi rasprave (presude Dalmine/Commission, točka 127. *supra*, osobito t. 156. i 157., i JFE Engineering i dr./Komisija, točka 102. *supra*, osobito t. 367. do 374. i 386. do 395.).
- 194 Što se tiče argumenta o neznatnim protutržišnim učincima ugovora sklopljenog između društava Mannesmann i Corus, valja smatrati da je dopušten jer proširuje već istaknute argumente u tužbi, prema kojima Komisija nije dokazala u skladu s pravnim standardima da su ugovori o nabavi sankcionirani u članku 2. pobijane odluke imali ograničavajući cilj ili učinke na tržišno natjecanje u smislu članka 81. UEZ-a.
- 195 Što se tiče merituma, valja najprije istaknuti da se u ovom slučaju Komisija oslanjala ne samo na ograničavajuće učinke nego i na ograničavajući cilj sporazuma sankcioniranog u članku 2. pobijane odluke (vidjeti uvodnu izjavu 111. pobijane odluke te točku 157. i sljedeće gore).
- 196 U tom pogledu poduzetnici koji sklapaju sporazum koji za cilj ima osobito ograničavanje tržišnog natjecanja, time što tvrde da njihov sporazum nije trebao znatno utjecati na tržišno natjecanje, u načelu ne mogu izbjeći primjenu članka 81. stavka 1. UEZ-a (vidjeti također točku 130. gore).
- 197 Naime, ugovori sankcionirani u članku 2. pobijane odluke sklopljeni su, kako je to navedeno u točki 179. gore i sljedećima, osobito radi podjele isporuka glatkih cijevi društvu Corus koje je bilo „glavni dobavljač” („lider”, vidjeti uvodnu izjavu 111. pobijane odluke) na tržištu Ujedinjene Kraljevine, među njegovim europskim konkurentima koji su također bili članovi Europsko-japanskog kluba. Ti su ugovori osim toga predviđali nezakonitu dostavu poslovnih informacija od strane društva Corus. Znači, njihov je cilj sam po sebi uključivao znatna ograničenja tržišnog natjecanja na tržištu Ujedinjene Kraljevine koje je zbog povrede utvrđene u članku 1. pobijane odluke bilo zasebno tržište (presuda Dalmine/Komisija, točka 127. *supra*, t. 267. i 268.), bez obzira na to kakvi su mogli biti njihovi učinci.

- 198 Posljedično, gore izneseni prigovori trebaju se odbiti u pogledu merituma jer se odnose na pitanje je li povreda iz članka 2. pobijane odluke ispunila kriterij postojanja cilja ili posljedica koji znatno ograničavaju tržišno natjecanje.
- 199 Osim toga, valja smatrati da je argument društva Mannesmann koji se temelji na Obavijesti iz 1997. dopušten unatoč činjenici da je prvi put istaknut u replici. Naime, društvo Mannesmann poziva se na tu obavijest kako bi potkrijepilo svoj argument koji je već istaknut u njegovoj tužbi, prema kojem ugovori o nabavi nisu bili protutržišni sporazumi koji su kršili članak 81. stavak 1. UEZ-a.
- 200 Što se tiče merituma, valja najprije istaknuti da se u ovom slučaju Obavijest iz 1997. primjenjuje *ratione temporis* jer je pobijana odluka donesena 1999. Ta Obavijest iz 1997. je stajalište koje je na taj dan Komisija zauzela o sporazumima za koje treba smatrati da krše članak 81. stavak 1. UEZ-a. Valja osobito istaknuti da Obavijest iz 1997. utvrđuje pragove u postocima tako da, za razliku od prijašnjih obavijesti koje utvrđuju pragove u apsolutnoj vrijednosti, ona odražava evoluciju Komisijine politike i/ili ocjene, a ne uzima u obzir samo inflaciju. U tim okolnostima, za ocjenu pobijane odluke relevantna je Obavijest iz 1997., a ne ona iz 1986., unatoč činjenici da su dotični ugovori potpisani 1991. i 1993.
- 201 Međutim, valja smatrati da se na Obavijest iz 1997. ne može pozivati da bi se u ovom slučaju ugovori o nabavi proglasili valjanima, zato što su ti ugovori doprinijeli provedbi šireg protutržišnog sporazuma o cijevima s navojem koji nije obuhvaćen tekстом navedene obavijesti (vidjeti točku 179. i sljedeće gore). Naime, cilj i protutržišni učinci tih ugovora jednim dijelom prekoračuju učinke koji izravno proizlaze iz njihovih odredaba, tako da automatska primjena Obavijesti iz 1997. samo na ugovore ne uzima na odgovarajući način u obzir njihov utjecaj na dotična tržišta.
- 202 U svakom slučaju, brojčani podaci koje je društvo Mannesmann istaknulo kako bi dokazalo da je tržišni udjel dotičnih poduzetnika niži od pragova utvrđenih u Obavijesti iz 1997. odnose se na svjetsko tržište cijevi OCTG. Međutim, u Obavijesti iz 1997. precizira se da su to „tržišni udjeli koje imaju svi sudjelujući poduzetnici” koji ne smiju prekoračiti relevantan prag „na svakom od dotičnih tržišta”.
- 203 U tom pogledu, iako se definicija navedena u uvodnoj izjavi 35. pobijane odluke odnosi na „svjetsko” zemljopisno tržište cijevi bez navoja OCTG, ova se definicija mora tumačiti s obzirom na detaljan opis različitih dijelova sporazuma sklopljenih u okviru Europsko-japanskog kluba, osobito Temeljnih pravila. Naime, iz pobijane odluke kao cjeline, a osobito iz njezinih uvodnih izjava 53. do 77., proizlazi da su o postupanju japanskih i europskih proizvođača na svakom domaćem tržištu ili, u određenim slučajevima, na tržištu određene svjetske regije odlučivala specifična pravila koja su se razlikovala od jednog do drugog tržišta i bila su posljedica trgovinskih pregovora u okviru Europsko-japanskog kluba.
- 204 U tim okolnostima detaljan opis situacije koja postoji na svakom tržištu predstavlja pravu analizu dotičnih zemljopisnih tržišta u pobijanoj odluci. Stoga uvodnu izjavu 35. pobijane

odluke valja tumačiti kao da sadržava definiciju zemljopisnog tržišta cijevi bez navoja OCTG kakvo bi to tržište normalno trebalo biti ako se uzmu u obzir potpuno objektivne komercijalne i gospodarske okolnosti i apstrahiraju nezakoniti sporazumi čiji je cilj ili posljedica njegova umjetna podjela.

- 205 Stoga se argumenti društva Mannesmann o smanjenom postotku prodaje koju su na svjetskom tržištu cijevi OCTG ostvarili društvo Corus i ono sâmo, trebaju odbiti kao nevažni. Čak i uz pretpostavku da je primjereno primijeniti Obavijest iz 1997., trebalo bi uzeti u obzir udjele na britanskom tržištu ili barem na tržištu Zajednice. Međutim, iz pobijane odluke, a osobito iz brojčanih podataka navedenih u njezinim uvodnim izjavama 68. i 113., proizlazi da su tržišni udjeli samo društva Corus, koje je bilo ugovorna stranka u svakom od ugovora o nabavi, na britanskom tržištu bili znatno viši od pragova utvrđenih u Obavijesti iz 1997., bilo da je to 10 %-tni prag tržišta koji se primjenjuje na vertikalne sporazume ili onaj od 5 % koji se primjenjuje na horizontalne sporazume. Stoga je očito da dotični ugovori nisu ugovori manje vrijednosti u smislu navedene Obavijesti iz 1997.
- 206 S obzirom na prethodno navedeno valja zaključiti da je Komisija u pobijanoj odluci ispravno smatrala da su ugovori o nabavi predstavljali povredu utvrđenu u članku 2. pobijane odluke te da je postojanje potvrde utvrdila u skladu s pravnim standardima. Za slučaj eventualne kasnije potrebe valja također istaknuti da dodatni Komisijini dokazi potvrđuju ispravnost tvrdnje da su ti ugovori dio šire zajedničke politike koja utječe na tržište standardnih cijevi s navojem OCTG.

Zahtjev za smanjenje iznosa novčane kazne

Pravila koja uređuju izračun novčane kazne

Argumentacija stranaka

- 207 Uvodno, društvo Mannesmann Komisiji prigovara da nije ispravno primijenila pravila o određivanju iznosa novčanih kazni, osobito Smjernice o metodi za utvrđivanje novčanih kazni koje se propisuju u skladu s člankom 15. stavkom 2. Uredbe br. 17. i člankom 65. stavkom 5. Ugovora o EZUČ-u (SL 1998., C 9, str. 3., u daljnjem tekstu: Smjernice iz 1998.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 6.) i Obavijest o suradnji. U vezi s tim također navodi dosadašnju Komisijinu praksu odlučivanja koja je kod njega stvorila legitimna očekivanja u vezi s metodom izračuna i visinom novčanih kazni koje Komisija izriče.
- 208 U svojoj replici tužitelj dodaje da se pobijana odluka ne odnosi izričito na prethodno navedene smjernice te da stoga nije u skladu sa zahtjevima obrazloženja koji proizlaze iz članka 253. UEZ-a. Naime, prema mišljenju društva Mannesmann, iako navedene smjernice nisu primjenjive u ovom slučaju, Komisija je morala postupiti u skladu sa svojom ranijom praksom odlučivanja i odrediti iznos novčane kazne u odnosu na prihod koji na mjerodavnom tržištu ostvaruje društvo Mannesmann. Komisija nije mogla odstupiti od te ranije prakse odlučivanja a da ne navede razloge za tu odluku. Osim toga, čak i ako se pokaže da je Komisija implicitno primijenila Smjernice iz 1998., društvo Mannesmann

smatra da svakako nije postupila u skladu s člankom 253. UEZ-a . Naime, u takvom slučaju Komisija je u svojoj odluci morala navesti čimbenike koje je uzela u obzir za određivanje iznosa novčane kazne (presuda Ciment, točka 42. *supra*, t. 4725. i sljedeće; presuda Općeg suda od 14. svibnja 1998., Mayr-Melnhof/Komisija, T-347/94, Zb., str. II-1751., t. 283.).

- 209 Komisija odgovara da se tužiteljev argument, koji je prvi put istaknut u replici, odnosi na navodnu povredu njezine prakse odlučivanja prije usvajanja Smjernica iz 1998. Riječ je o novom tužbenom razlogu, jer je društvo Mannesmann prvotno bilo ograničilo svoj argument na povredu navedenih smjernica. Komisija smatra da je taj tužbeni razlog na temelju članka 48. stavka 2. Poslovnika nedopušten. Što se tiče obrazloženja pobijane odluke, Komisija smatra da je ono u skladu sa zahtjevima koje je Sud utvrdio u presudi od 16. studenoga 2000., Cascades/Komisija (C-279/98 P, Zb., str. I-9693., t. 44. i sljedeće). Komisija se zapravo izjasnila o težini povrede (uvodne izjave 159. do 165. pobijane odluke), o njezinu trajanju (uvodna izjava 166. pobijane odluke) te o postojanju olakotnih okolnosti (uvodna izjava 169. pobijane odluke) i o primjeni Obavijesti o suradnji (uvodna izjava 174. pobijane odluke). Konačno, Komisija navodi da je pobijana odluka u skladu sa Smjericama iz 1998.

Ocjena Općeg suda

- 210 Najprije valja istaknuti da u okviru tužbe za poništenje tužbeni razlog koji se temelji na nepostojanju ili nedostatnosti obrazloženja akta Zajednice predstavlja tužbeni razlog koji se tiče javnog poretka, koji sud Zajednice mora ispitati po službenoj dužnosti i na koji se stoga stranke mogu pozivati u svakoj fazi postupka (vidjeti u tom smislu presudu Općeg suda od 13. prosinca 2001., Krupp Thyssen Stainless i Acciai speciali Terni/Komisija, T-45/98 i T-47/98, Zb., str. II-3757, t. 125.). U skladu s tim, okolnost da je tužbeni razlog koji se temelji na nepostojanju obrazloženja što se tiče izračuna novčanih kazni prvi put istaknut samo u replici ne znači da ga u ovom slučaju Opći sud ne može ispitivati.
- 211 U tom pogledu, prema ustaljenoj sudskoj praksi, obvezu obrazlaganja treba ocjenjivati ovisno o okolnostima slučaja, osobito sadržaju akta, prirodi razloga koji su navedeni i interesu koji bi adresati akta ili druge osobe na koje se akt izravno i osobno odnosi mogli imati za dobivanje objašnjenja (presude Suda od 29. veljače 1996., Belgija/Komisija, C-56/93, Zb., str. I-723., t. 86., i Komisija/Sytraval i Brink's France, točka 126. *supra*, t. 63.). U obrazloženju nije potrebno detaljno navoditi sve činjenične i pravne elemente, jer se pitanje ispunjava li obrazloženje zahtjeve iz članka 253. UEZ-a treba ocijeniti ne samo s obzirom na tekst obrazloženja, nego i u odnosu na njegov kontekst i sva pravna pravila koja uređuju dotično područje (presuda Suda Petrotub i Republica/Vijeće, točka 72. *supra*, t. 81.).
- 212 Osim toga, iako Komisija raspolaze širokom marginom prosudbe za određivanje iznosa novčanih kazni (presuda Općeg suda od 6. travnja 1995., Martinelli/Komisija, T-150/89, Zb., str. II-1165., t. 59., i po analogiji presuda Općeg suda od 21. listopada 1997., Deutsche Bahn/Komisija, T-229/94, Zb., str. II-1689. t. 127.), valja ustvrditi da ona ne može odstupiti od pravila koja si je sama nametnula (presuda Hercules Chemicals/Komisija, točka 44. *supra*, t. 53., potvrđena u žalbenom postupku presudom Suda od 8. srpnja 1999., Hercules

Chemicals/Komisija, C-51/92 P, Zb., str. I-4235., i navedenom sudskom praksom). Znači, Komisija je bila obvezna voditi računa o sadržaju Smjernica iz 1998., a osobito o elementima koji su u njima određeni kao obvezujuć.

- 213 U ovom slučaju iz tumačenja uvodnih izjava od 156. do 175. pobijane odluke proizlazi da je Komisija primijenila način izračuna koji je predviđen u Smjernicama iz 1998. i da je to, u skladu sa sudskom praksom navedenom u prethodnoj točki, svakako bila dužna učiniti. U tim okolnostima valja smatrati da činjenica da u pobijanoj odluci nema izričitog upućivanja na Smjernice iz 1998. nije takve prirode da zbog nepostojanja obrazloženja odluka postane nezakonita. Naime, takvo bi upućivanje potvrdilo samo okolnost koja je za društvo Mannesmann svakako trebala biti očita, s obzirom na prethodno iznesen pravni kontekst.
- 214 Stoga se odbija tužbeni razlog koji se temelji na nepostojanju obrazloženja.
- 215 Što se tiče tužbenog razloga društva Mannesmann koji se temelji na Komisijinoj ranijoj praksi odlučivanja i na legitimnom očekivanju koje iz nje proizlazi, kao prvo, valja smatrati da je dopušten jer je istaknut, iako ukratko, u njegovoj tužbi, i to u točki 74. tužbe u okviru argumenta o težini povrede. Prema tome, argument koji je po tom pitanju istaknut u replici valja smatrati proširenjem tog tužbenog razloga.
- 216 Nadalje, što se tiče merituma tog argumenta, valja podsjetiti da se, s obzirom na marginu prosudbe koju Komisija ima na temelju Uredbe br. 17 (vidjeti u tom pogledu točku 212. gore), Komisijino uvođenje nove metode izračuna iznosa novčanih kazni koje u određenim slučajevima može dovesti do povećanja visine novčanih kazni, a da se pritom ne poveća najviši iznos koji je utvrđen u toj uredbi, ne može smatrati povećanjem novčanih kazni propisanih u članku 15. stavku 2. Uredbe br. 17, koje ima retroaktivni učinak (vidjeti, iako je u tijeku žalbeni postupak, presudu Općeg suda od 20. ožujka 2002., LR AF 1998/Komisija, T-23/99, Zb., str. II-1705., t. 235.).
- 217 Stoga nije relevantno tvrditi da izračun iznosa novčanih kazni prema metodi navedenoj u Smjernicama iz 1998. Komisiju može dovesti do toga da odredi veće novčane kazne od onih koje je odredila u svojoj ranijoj praksi, osobito zato što se različita veličina poduzetnika nije sustavno uzimala u obzir. Naime, pri određivanju iznosa novčane kazne Komisija raspolaže širokom marginom prosudbe kako bi usmjerila ponašanje poduzetnika prema poštovanju pravila tržišnog natjecanja (vidjeti točku 212. gore i presudu Općeg suda od 11. prosinca 1996., Van Megen Sports/Komisija, T-49/95, Zb., str. II-1799., t. 53.). Nadalje, činjenica da je Komisija u prošlosti primijenila novčane kazne određene visine na određene vrste povreda ne može joj uskratiti mogućnost da tu visinu povisi u granicama utvrđenim u Uredbi br. 17, ako je to nužno za osiguranje provedbe politike tržišnog natjecanja Zajednice (presuda Musique diffusion française i dr./Komisija, točka 96. *supra*, t. 109.; presude Općeg suda od 10. ožujka 1992., Solvay/Komisija, T-12/89, Zb., str. II-907., t. 309., i od 14. svibnja 1998., Europa Carton/Komisija, T-304/94, Zb., str. II-869., t. 89.). Pravilna primjena pravila o tržišnom natjecanju Zajednice ustvari baš zahtijeva da Komisija visinu novčanih kazni može u svakom trenutku prilagoditi potrebama te politike

(prethodno navedena presuda *Musique diffusion française* i dr./Komisija, t. 109. i LR AF 1998/Komisija, točka 216. *supra*, t. 236. i 237.).

- 218 Iz prethodno navedenog proizlazi da se društvo Mannesmann ne može pozivati na Komisijinu raniju praksu odlučivanja i stoga ovaj tužbeni razlog valja odbiti.

Određivanje iznosa novčane kazne izrečene tužitelju

- 219 Društvo Mannesmann zatim ističe četiri glavna prigovora o određivanju iznosa novčane kazne koja mu je izrečena.

Težina potvrde utvrđene u članku 1. pobijane odluke

— Argumentacija stranaka

- 220 Kao prvo, tužitelj osporava Komisijine ocjene u pogledu težine povrede iz članka 1. pobijane odluke. On podsjeća na to da se težina povrede mora ocijeniti s obzirom na njezine učinke na tržište (točka 1.A Smjernica iz 1998.). Čak i uz pretpostavku da se dotične povrede mogu smatrati „vrlo teškim” u smislu navedenih smjernica, društvo Mannesmann Komisiji prigovara da je njihove učinke na tržište uzela u obzir kao otegotne okolnosti.
- 221 Tužitelj smatra da je već dokazao u skladu s pravnim standardima da ne postoje povrede iz članaka 1. i 2. pobijane odluke. Zahtijeva smanjenje iznosa novčane kazne koja mu je izrečena u člancima 1. i 2. pobijane odluke barem u mjeri u kojoj je Komisija smatrala da je zbog povrede iz članka 2. pobijane odluke došlo do promjene tržišnog natjecanja.
- 222 Pri određivanju osnovnog iznosa novčane kazne bez uzimanja u obzir veličine poduzetnika ili prihoda koji je svaki od navedenih poduzetnika ostvario na dotičnom tržištu, Komisija je prekoračila granice svoje diskrecijske ovlasti. Međutim, pravičnost i načelo proporcionalnosti zahtijevaju da se poduzetnici ne tretiraju jednako već da se njihovo postupanje sankcionira s obzirom na njihovu pojedinačnu ulogu ili na posljedicu povrede. Tako se određena pravedna „raspodjela” mora jamčiti i velikim poduzetnicima, kako to pokazuje činjenica da je na temelju članka 15. stavka 2. Uredbe br. 17 iznos novčane kazne propisan na najviše 10 % ostvarenog ukupnog prihoda.
- 223 Komisija je postupila izvan granica svoje diskrecijske ovlasti i time što je izrekla zasebnu novčanu kaznu zbog povrede koja se stavlja na teret društvu Vallourec, iako je društvo Mannesmann steklo kontrolu nad tim društvom. Komisija je društvu Mannesmann trebala izreći jedinstvenu novčanu kaznu uzimajući u obzir postupanja njegovog društva kćeri Vallourec. Budući da to nije učinila, Komisija je povrijedila načelo jednakog postupanja i zlouporabila ovlasti.
- 224 Komisija drži da sporazum čiji je cilj osigurati zaštitu domaćih tržišta u okviru Europsko-japanskog kluba po naravi predstavlja vrlo tešku povredu (uvodna izjava 161. pobijane odluke).

- 225 Budući da za povredu iz članka 2. nije izrečena zasebna novčana kazna, prigovori o nepostojanju protutržišnih učinaka te povrede nisu relevantni.
- 226 Nadalje, Komisija ističe da se društva Mannesmann, Vallourec i Dalmine moraju smatrati velikim poduzetnicima [vidjeti Preporuku Komisije 96/280/EZ od 3. travnja 1996. o definiciji malih i srednjih poduzetnika (SL L 107, str. 4)]. Međutim, apsolutna gornja granica za novčane kazne predviđena u Uredbi br. 17 Komisiju ne obvezuje da pri izračunu osnovnog iznosa novčane kazne napravi razliku među velikim poduzetnicima.
- 227 Komisija podsjeća da je društvo Mannesmann steklo kontrolu nad društvom Vallourec 1997. Tijekom cijelog trajanja povrede ta su dva poduzetnika bila međusobno neovisna i stoga im je Komisija izrekla dvije zasebne novčane kazne. Da je Komisija morala smanjiti iznos novčanih kazni zbog spajanja poduzetnika koji sudjeluju u zabranjenom sporazumu, nakon njegovog otkrivanja, odvrćajući učinak novčanih kazni bio bi znatno manji.

— Ocjena Općeg suda

- 228 Važno je odmah navesti da na temelju članka 15. stavka 2. Uredbe br. 17 Komisija može izreći novčane kazne od najmanje 1000 eura i od najviše milijun eura uz uvjet da potonji iznos ne smije prelaziti 10 % ukupnog prihoda koji je u prethodnoj poslovnoj godini ostvario svaki od poduzetnika koji su sudjelovali u povredi. U navedenoj se odredbi propisuje da se pri određivanju iznosa novčane kazne unutar ovih granica uzimaju u obzir težina i trajanje povrede.
- 229 Međutim, suprotno onomu što tvrdi društvo Mannesmann, ni Uredba br. 17, ni sudska praksa, ni Smjernice iz 1998. ne predviđaju da se novčane kazne moraju odrediti izravno s obzirom na veličinu zahvaćenog tržišta, jer je veličina samo jedan od relevantnih elemenata. Naime, u skladu s Uredbom br. 17, kako je tumači sudska praksa, novčana kazna izrečena poduzetniku zbog povrede u području tržišnog natjecanja mora biti proporcionalna povredi promatranoj u cjelini, osobito uzimajući u obzir njezinu težinu (vidjeti u tom smislu presudu Općeg suda od 6. listopada 1994., Tetra Pak/Komisija, T-83/91, Zb., str. II-755., t. 240., i po analogiji presudu Deutsche Bahn/Komisija, točka 212. *supra*, t. 127.). Kako je to Sud potvrdio u točki 120. svoje presude Musique diffusion française i dr./Komisija, točka 96. *supra*, radi ocjene težine povrede nužno je uzeti u obzir velik broj elemenata čija obilježja i važnost ovise o vrsti dotične povrede i posebnim okolnostima te povrede (vidjeti također po analogiji prethodno navedenu presudu Deutsche Bahn/Komisija, t. 127.).
- 230 Inače, valja istaknuti da iako se u pobijanoj odluci Komisija nije izričito pozvala na Smjernice iz 1998., iznos novčanih kazni koje izriče adresatima pobijane odluke ipak je odredila primijenivši metodu izračuna koju si je pritom sama nametnula (vidjeti točku 212. gore).
- 231 Međutim, kako je to prethodno navedeno, iako pri određivanju iznosa novčanih kazni Komisija raspolaže širokom marginom prosudbe, valja istaknuti da ona ne može odstupiti od pravila koja si je sama nametnula (vidjeti točku 212. gore i navedenu sudsku praksu).

Tako Komisija pri određivanju iznosa novčanih kazni mora stvarno voditi računa o sadržaju Smjernica iz 1998., osobito o elementima koji su u njima određeni kao obvezujući. Ipak, Komisijina margina prosudbe i ograničenja koja si je sama nametnula nikako ne dovode u pitanje izvršavanje neograničene nadležnosti suda Zajednice.

- 232 U tom pogledu valja istaknuti da prema točki 1.A Smjernica iz 1998. „[1] Kod ocjene težine povrede, mora se uzeti u obzir vrsta povrede, njezin stvaran učinak na tržište, kada ga je moguće izmjeriti, kao i veličina mjerodavnog tržišta u zemljopisnom smislu”. Međutim, u uvodnoj izjavi 159. pobijane odluke Komisija ističe da za određivanje težine povrede ona ispravno uzima u obzir ta tri kriterija.
- 233 Međutim, kako bi utemeljila zaključak da je povreda utvrđena u članku 1. pobijane odluke „vrlo teška”, u uvodnoj izjavi 161. pobijane odluke Komisija se oslonila prvenstveno na narav protupravnog ponašanja svih poduzetnika. U tom se pogledu pozvala na izrazito protutržišnu narav i štetnost sankcioniranog sporazuma o podjeli tržišta za pravilno funkcioniranje domaćeg tržišta, na namjernu nezakonitost te na tajnost i institucionaliziranost sustava uspostavljenog radi ograničavanja tržišnog natjecanja. Komisija je u toj istoj uvodnoj izjavi 161. također uzela u obzir činjenicu da „se četirima dotičnim državama članicama pripisuje većina potrošnje [cijevi] OCTG i [transportnih cijevi] bez navoja u Zajednici te da stoga predstavljaju široko tržište u zemljopisnom smislu”.
- 234 Za razliku od toga, u uvodnoj izjavi 160. pobijane odluke Komisija je utvrdila da je „stvaran utjecaj povrede na tržište ograničen”, jer su dva specifična proizvoda na koje se povreda odnosi, i to standardne cijevi OCTG i transportne cijevi „projekt”, predstavljala samo 19 % potrošnje cijevi OCTG i transportnih cijevi bez navoja u Zajednici te jer su zahvaljujući tehnološkom napretku cijevi s navojem mogle zadovoljiti dio potražnje cijevi bez navoja.
- 235 Znači, Komisija je u uvodnoj izjavi 162. pobijane odluke, nakon što je tu povredu na temelju čimbenika navedenih u uvodnoj izjavi 161. svrstala u kategoriju „vrlo teških” povreda, uzela u obzir relativno smanjenu količinu prodaje dotičnih proizvoda koju su adresati pobijane odluke ostvarivali u dotičnim četirima državama članicama (73 milijuna eura godišnje). To pozivanje na veličinu zahvaćenog tržišta odgovara ocjeni ograničenog utjecaja povrede na tržište iz uvodne izjave 160. pobijane odluke. Komisija je stoga, s obzirom na težinu, odlučila iznos odrediti na samo 10 milijuna eura. Međutim, Smjernice iz 1998. za povredu iz ove kategorije u načelu propisuju iznos „veći od 20 milijuna [eura]”.
- 236 Valja ispitati je li prethodno naveden Komisijin pristup nezakonit s obzirom na argumente koje je protiv nje istaknulo društvo Mannesmann.
- 237 Valja najprije ispitati argument društva Mannesmann koji se temelji na navodnom nepostojanju učinaka povrede utvrđene u članku 2. pobijane odluke.
- 238 U tom pogledu Komisija je jasno istaknula, i u uvodnoj izjavi 164. pobijane odluke i pred Općim sudom, da za tu povredu nije odredila dodatan iznos novčane kazne.

- 239 U svojoj presudi JFE Engineering i dr./Komisija, točka 102. *supra*, Opći sud smatrao je da je Komisija, time što pri određivanju iznosa novčane kazne izrečene europskim proizvođačima nije uzela u obzir povredu utvrđenu u članku 2. pobijane odluke, povrijedila opće načelo prava Zajednice, načelo jednakog postupanja. Međutim, budući da Komisija u predmetima T-44/00, T-48/00 i T-50/00 od Općeg suda nije tražila da u svojoj reviziji odluči da se novčane kazne izrečene europskim proizvođačima povećaju, najprikladniji način da se ispravi nejednako postupanje jest smanjenje iznosa novčane kazne izrečene svakom od japanskih tužitelja, a ne povećanje iznosa novčanih kazni izrečenih trima europskim tužiteljima (presuda JFE Engineering i dr./Komisija, točka 102. *supra*, t. 574. do 579.).
- 240 Budući da pri izračunu novčane kazne izrečene društvu Mannesmann ni Komisija ni Opći sud nisu uzeli u obzir povredu utvrđenu u članku 2. pobijane odluke, tvrdnja koju je u tom pogledu istaknulo navedeno društvo temelji se na pogrešnoj pretpostavci i stoga se treba odbiti.
- 241 Nadalje, što se tiče argumenata društva Mannesmann o činjenici da je, u skladu sa Smjernicama iz 1998., pri izračunu novčane kazne Komisija dužna uzeti u obzir stvarne učinke povrede na tržište, valja ustvrditi da je taj element doista uzet u obzir u pobijanoj odluci što se tiče povrede utvrđene u članku 1. pobijane odluke. Valja smatrati da smanjenje iznosa određenog s obzirom na težinu na 50 % minimalnog iznosa koji se uobičajeno primjenjuje u slučaju „vrlo teške” povrede, istaknute u točki 235. gore, odgovarajuće odražava taj ograničen utjecaj.
- 242 U tom pogledu valja također podsjetiti da novčane kazne u području tržišnog natjecanja imaju odvraćajuću funkciju (vidjeti u tom pogledu točku 1.A četvrti stavak Smjernica iz 1998.). Dakle, uzimajući u obzir činjenicu da su poduzetnici na koje je naslovljena pobijana odluka veliki poduzetnici, kako je to istaknuto u uvodnoj izjavi 165. pobijane odluke (vidjeti također točku 243. i sljedeće u nastavku ove presude), bitno smanjenje iznosa određenog s obzirom na težinu povrede novčane bi kazne lišilo njihovog odvraćajućeg učinka.
- 243 Što se tiče argumenta društva Mannesmann prema kojemu Komisija nije imala pravo smatrati da učinci povrede utvrđene u članku 1. pobijane odluke na dotičnim tržištima u ovom slučaju znače otegotnu okolnost, dostatno je ustvrditi da u pobijanoj odluci Komisija nije utvrdila otegotne okolnosti. Stoga ovaj argument valja odbiti.
- 244 Što se tiče argumenta društva Mannesmann prema kojem pri određivanju iznosa novčane kazne Komisija mora uzeti u obzir veličinu svakog pojedinog poduzetnika te opseg njegova sudjelovanja u povredi, najprije valja istaknuti da je pozivanje iz članka 15. stavka 2. Uredbe br. 17 na 10 % svjetskog prihoda, kako je to istaknuto u točki 228. gore, relevantno isključivo za izračun gornje granice novčane kazne koju Komisija može izreći (vidjeti prvi stavak Smjernica za izračun novčanih kazni te presudu *Musique diffusion française* i dr./Komisija, točka 96. *supra*, t. 119.) i ne znači da mora postojati proporcionalan odnos između veličine svakog poduzetnika i iznosa novčane kazne koja mu je izrečena (vidjeti također točku 227. gore).

- 245 Osim toga, valja istaknuti da točka 1.A šesti stavak Smjernica iz 1998. koje se u ovom slučaju primjenjuju (vidjeti točku 230. gore), predviđa mogućnost da se „u određenim slučajevima može ukazati potrebnim primijeniti ponderiranja za iznose utvrđene u svakoj od tri kategorije [težine] kako bi se uzela u obzir posebna težina i slijedom toga stvarni učinak na tržišno natjecanje postupanja koje predstavlja povredu svakog poduzetnika”. Prema navedenom stavku, taj je pristup prikladan „naročito ako postoji značajna razlika u veličini poduzetnika počinitelja povrede iste vrste”.
- 246 Međutim, iz uporabe izraza „u određenim slučajevima” i riječi „naročito” u Smjernicama iz 1998. proizlazi da ponderiranje s obzirom na pojedinačnu veličinu poduzetnika nije sustavna etapa izračuna koju si je Komisija nametnula nego mogućnost za fleksibilnost koju si je dala u predmetima u kojima je to nužno. U tom kontekstu valja podsjetiti na sudsku praksu prema kojoj Komisija raspolaže diskrecijskom ovlašću koja joj omogućava da pri određivanju iznosa novčanih kazni koje namjerava izreći uzme ili ne uzme u obzir određene elemente, osobito s obzirom na okolnosti slučaja (vidjeti u tom smislu rješenje Suda od 25. ožujka 1996., SPO i dr./Komisija, C-137/95 P, Zb., str. I-1611., t. 54., i presude Suda Ferriere Nord/Komisija, točka 108. *supra*, t. 32. i 33.; od 15. listopada 2002., Limburgse Vinyl Maatschappij i dr./Komisija, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P, Zb., str. I-8375., točka 465.; također vidjeti u tom smislu presudu Općeg suda od 14. svibnja 1998., KNP BT/Komisija, T-309/94, Zb., str. II-1007., t. 68.).
- 247 S obzirom na prethodno navedene uvjete točke 1.A šestog stavka Smjernica iz 1998. valja smatrati da je Komisija zadržala marginu prosudbe u odnosu na mogućnost ponderiranja novčanih kazni s obzirom na veličinu svakog poduzetnika. Znači da Komisija, ako se novčane kazne izriču u odnosu na više poduzetnika koji sudjeluju u istoj povredi, pri određivanju iznosa novčanih kazni nije dužna osigurati da konačni iznosi novčanih kazni odražavaju razliku između dotičnih poduzetnika koja postoji u pogledu njihovog ukupnog prihoda (vidjeti u tom smislu, iako u žalbenom postupku, presude Općeg suda LR AF 1998/Komisija, točka 216. *supra*, t. 278., i od 19. ožujka 2003., CM A CGM i dr./Komisija, T-213/00, Zb., str. II-913., t. 385.).
- 248 U ovom slučaju Komisija je u uvodnoj izjavi 165. pobijane odluke navela da su svi poduzetnici adresati pobijane odluke bili veliki poduzetnici, tako da zbog toga nije bilo potrebno napraviti razliku između iznosa novčanih kazni.
- 249 U tom pogledu Komisija je u svojem odgovoru na tužbu istaknula, a da joj društvo Mannesmann nije proturječilo, da potonje nije mali ili srednji poduzetnik. Naime, u Preporuci 96/280 koja se primjenjivala u trenutku donošenja pobijane odluke među ostalim se precizira da poduzetnici moraju zapošljavati manje od 250 osoba i imati godišnji prihod koji ne prelazi 40 milijuna eura, to jest ukupni godišnji iznos bilance koji ne prelazi 27 milijuna eura. U Preporuci Komisije 2003/361/EZ od 6. svibnja 2003. o definiranju mikro, malih i srednjih poduzeća (SL L 124, str. 36.), potonja dva praga revidirana su navise te su se utvrdili na iznos od 50 milijuna odnosno 43 milijuna eura.

- 250 Iako Opći sud ne raspolaže brojčanim podacima o broju zaposlenika i bilanci stanja društva Mannesmann, valja ustvrditi da je prihod društva Mannesmann u 1998., to jest 2321 milijuna eura (vidjeti uvodnu izjavu 13. pobijane odluke), bio više od četrdeset puta veći od granice koja je u odnosu na taj kriterij predviđena u sljedećim Komisijinim preporukama. Stoga na osnovi podataka koji su dostavljeni Općem sudu valja smatrati da Komisija nije pogriješila kad je u uvodnoj izjavi 165. pobijane odluke navela da je ovaj poduzetnik veliki poduzetnik,.
- 251 Što se tiče uloge koju je u povredi imalo društvo Mannesmann, valja istaknuti da njegovo sudjelovanje u sporazumu o podjeli tržišta proizlazi iz njegove preuzete obveze da dotične proizvode neće prodavati na drugim tržištima. Svaki je proizvođač preuzeo istu obvezu, to jest obvezu da standardne OCTG cijevi i transportne cijevi neće prodavati na domaćem tržištu svih preostalih članova Europsko-japanskog kluba. Međutim, kako je to navedeno u točki 233. gore, kako bi povredu utvrđenu u članku 1. pobijane odluke odredila kao „vrlo tešku”, Komisija se oslonila prvenstveno na izrazitu protutržišnu prirodu te obveze.
- 252 Budući da je društvo Mannesmann jedini njemački član Europsko-japanskog kluba, valja ustvrditi da je njegova nazočnost bila dostatna za proširenje zemljopisnog područja primjene protutržišnog sporazuma na državno područje države članice Zajednice. Zbog preuzete obveze da svoje cijevi neće prodavati na tržištu triju drugih država članica Zajednice obuhvaćenih sporazumom, društvo Mannesmann doprinijelo je smanjenju stvarnog ili potencijalnog tržišnog natjecanja i na tim drugim tržištima. Svojim sudjelovanjem na sastancima navedenog kluba to se društvo složilo, ili je barem drugim sudionicima dalo na znanje, da se načelno slaže sa sadržajem protutržišnog sporazuma koji je ondje dogovoren. Međutim, iz spisa, a osobito iz brojčanih podataka navedenih u tablici iz uvodne izjave 68. pobijane odluke, proizlazi da je podjela tržišta predviđena zabranjenim sporazumom u praksi primijenjena barem u određenoj mjeri te da je to nužno imalo stvaran utjecaj na uvjete tržišnog natjecanja koji su postojali na tržištima Zajednice. Stoga valja ustvrditi da je sudjelovanje u povredi društva Mannesmann imalo znatan utjecaj na tržište Zajednice.
- 253 Znači, budući da je Komisija u pobijanoj odluci utvrdila da su dotična četiri japanska poduzetnika veliki poduzetnici (vidjeti točku 248. gore) te da je općenito uzela u obzir relativno smanjen utjecaj povrede na dotična tržišta (vidjeti točke 235. i 241. gore), argument društva Mannesmann nije dostatan dokaz da je u ovom slučaju, zbog toga što nije primijenila točku 1.A šesti stavak Smjernica iz 1996., Komisija prekoračila granice svoje diskrecijske ovlasti.
- 254 Konačno, što se tiče argumenta društva Mannesmann koji se odnosi na činjenicu da su njemu i društvu Vallourec izrečene dvije zasebne novčane kazne unatoč tome što su 1997. njihove djelatnosti proizvodnje cijevi spojene (vidjeti uvodne izjave 12. i 15. pobijane odluke), treba navesti da, u načelu, fizička ili pravna osoba koja poduzetnikom upravlja u trenutku počinjenja povrede pravila Zajednice o tržišnom natjecanju treba odgovarati za tu povredu, čak i ako je na dan donošenja odluke kojom se utvrđuje povreda za upravljanje poduzetnikom bila odgovorna druga osoba (presuda Krupp Thyssen Stainless i Acciai speciali Terni/Komisija, točka 210. *supra*, t. 57.). Međutim, to nije slučaj kada osoba koja

sada upravlja poduzetnikom izjavi da prihvaća svoju odgovornost za činjenice koje se stavljaju na teret njezinom predniku (prethodno navedena presuda Krupp Thyssen Stainless i Acciai speciali Terni/Komisija, t. 62.).

255 Valja ustvrditi da je društvo Mannesmann u ovom slučaju pravna osoba koja je poduzetnikom koji je sudjelovao u povredi utvrđenoj u članku 1. pobijane odluke upravljala u razdoblju te povrede, a da je društvo Vallourec pravna osoba koja je u istom razdoblju upravljala drugim poduzetnikom neovisnim od ovog prvog i koji je sudjelovao u istoj povredi. Međutim, iz spisa uopće ne proizlazi da je društvo Mannesmann, Vallourec ili jedno od njihovih društava kćeri formalno prihvatilo odgovornost u ovom slučaju. Pravilo opisano u prethodnoj točki svakako ne dovodi do zaključka da bi se, u okolnostima u kojima je osoba koja prihvaća odgovornost također samostalno sudjelovala u povredi, osobi koja je prihvatila odgovornost trebala izreći jedinstvena novčana kazna čiji je iznos niži od zbroja dviju novčanih kazni koje su izrečene samostalnim poduzetnicima.

256 Iz svega prethodno navedenog proizlazi da prethodno navedeni argumenti društva Mannesmann u ovom postupku ne mogu opravdati smanjenje iznosa njegove novčane kazne.

Trajanje

— Argumentacija stranaka

257 Društvo Mannesmann osporava Komisijinu ocjenu u pogledu trajanja povrede. Iako su sastanci Europsko-japanskog kluba započeli 1977. i završili 1995., razdoblje povrede koje se uzima u obzir treba ograničiti na pet godina (od 1990. do 1995.) zbog sporazuma o dobrovoljnom ograničenju izvoza koje su sklopili Komisija i japanska tijela (uvodna izjava 108. pobijane odluke). Društvo Mannesmann Komisiji prigovara da nije uzela u obzir da je na temelju sporazuma od 28. prosinca 1989. sklopljenog između Komisije i japanskog Ministarstva vanjske trgovine i industrije sporazum o dobrovoljnom ograničenju produžen do 31. prosinca 1990. Prema mišljenju društva Mannesmann iz toga slijedi da se osnovni iznos novčane kazne koja mu je izrečena, a koji je određen na deset milijuna eura, zbog trajanja povrede može povećati samo za 40 % (10 % godišnje). Znači da trajanje povrede može opravdati povećanje osnovnog iznosa za samo četiri milijuna eura. Prema tome, društvo Mannesmann od Općeg suda zahtijeva smanjenje iznosa novčane kazne za milijun eura.

258 Komisija odbija te prigovore za koje smatra da su neutemeljeni. Naime, tužitelj nije uopće dostavio dokaz svoje tvrdnje prema kojoj su sporazumi o dobrovoljnom ograničenju sklopljeni s japanskom vladom trajali do 31. prosinca 1990.

— Ocjena Općeg suda

259 Najprije valja istaknuti da je u uvodnoj izjavi 108. pobijane odluke Komisija utvrdila da je mogla uzeti u obzir da povreda postoji od 1977., ali da je zbog postojanja sporazuma o dobrovoljnom ograničenju odlučila da tako ne postupi. Znači, u članku 1. pobijane odluke

uzela je u obzir da povreda postoji tek od 1990. Valja ustvrditi da takav pristup znači da je Komisija adresatima pobijane odluke napravila ustupak.

- 260 Važno je istaknuti da pred Općim sudom nijedna stranka nije navela da se u ovom predmetu taj ustupak treba dovesti u pitanje. Posljedično, u ovom postupku Opći sud ne treba ispitivati zakonitost ili prikladnost navedenog ustupka, već samo to je li ga Komisija koja je taj ustupak izričito navela u obrazloženju pobijane odluke u ovom slučaju ispravno primijenila. U tom pogledu valja podsjetiti da Komisija mora ponuditi precizne i usklađene dokaze na kojima će se temeljiti čvrsto uvjerenje o tome da je povreda počinjena, jer je na Komisiji teret dokazivanja u pogledu postojanja povrede te stoga i njezina trajanja (presude Suda od 28. ožujka 1984., CRAM i Rheinziink/Komisija, 29/83 i 30/83, Zb., str. 1679., t. 20.; od 31. ožujka 1993., Ahlström Osakeyhtiö i dr./Komisija, nazvana „Pâte de bois II”, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 i C-125/85 do C-129/85, Zb., str. I-1307., t. 127.; presude Općeg suda od 10. ožujka 1992., SIV i dr./Komisija, T-68/89, T-77/89 i T-78/89, Zb., str. II-1403., t. 193., 194. i 195., 198. do 202., 205. do 210., 220. do 232., 249., 250. i 322. do 328. i od 6. srpnja 2000., Volkswagen/Komisija, T-62/98, Zb., str. II-2707., t. 43. i 72.).
- 261 Znači, zbog prethodno opisanog ustupka navodni raskid sporazumâ o dobrovoljnom ograničenju odlučujući je kriterij za ocjenu toga treba li se smatrati da je 1990. povreda postojala. Budući da je riječ o sporazumima sklopljenim na međunarodnoj razini, odnosno između japanske vlade koju zastupa Ministarstvo industrije i vanjske trgovine i Zajednice koju zastupa Komisija, valja ustvrditi da je potonja, u skladu s načelom dobre uprave, morala sačuvati dokumentaciju koja potvrđuje datum kada su navedeni sporazumi završili. Prema tome, Komisija je morala biti u mogućnosti ovu dokumentaciju podnijeti Općem sudu. Međutim, Komisija je pred Općim sudom potvrdila da je tražila u svojim pismohranama, ali da ne može podnijeti dokumente koji potvrđuju datum završetka tih sporazuma.
- 262 Iako je uobičajeno da tužitelj koji se poziva na okolnosti koje ne može utvrditi ne može teret dokazivanja prenijeti na tuženika, u ovom se slučaju u pogledu datuma prestanka međunarodnih sporazuma koje je Komisija sklopila pojam tereta dokazivanja ne može primijeniti u Komisijinu korist. Komisijina neobjašnjiva nesposobnost da podnese dokaze o okolnosti koja se izravno na nju odnosi, Općem sudu onemogućava donošenje utemeljene odluke što se tiče datuma prestanka navedenih sporazuma. Bilo bi protivno načelu dobrog sudovanja da posljedice te Komisijine nesposobnosti snose poduzetnici kojima je upućena pobijana odluka, a koji, za razliku od institucije tuženice, zaista nisu ni mogli pružiti dokaz koji nedostaje.
- 263 U tim okolnostima valja iznimno smatrati da je Komisija dužna pružiti dokaz o tom prestanku. Međutim, valja ustvrditi da dokaz o datumu na koji su ti sporazumi o dobrovoljnom ograničenju prestali Komisija nije navela ni u pobijanoj odluci ni pred Općim sudom .
- 264 U svakom slučaju, japanski tužitelji podnijeli su dokaze koji potvrđuju da se, barem što se tiče Japana, sporazumi o dobrovoljnom ograničenju nastavljaju do 31. prosinca 1990., što

potvrđuje tužiteljevu tvrdnju u ovom postupku (presuda JFE Engineering i dr./Komisija, točka 102. *supra*, t. 345.). Valja smatrati da u spojenim predmetima u kojima su sve stranke mogle imati uvid u sve spise, Opći sud može po službenoj dužnosti uzeti u obzir dokaze sadržane u spisima usporednih predmeta (vidjeti u tom smislu presude Općeg suda od 13. prosinca 1990., Nefarma i Bond van Groothandelaren in het Farmaceutische Bedrijf/Komisija, T-113/89, Zb., str. II-797., t. 1., i Prodifarma i dr./Komisija, T-116/89, Zb., str. II-843., t. 1.). Međutim, u ovom slučaju od Općeg se suda zahtijeva da presudi u okviru predmeta spojenih radi usmenog dijela postupka, u kojima se raspravlja o istoj odluci o povredi i u kojima su svi tužitelji zahtijevali da se promijeni iznos novčanih kazni koje su trebali platiti. Znači, Opći sud je u ovom predmetu formalno upoznat s dokazima koje su podnijela četiri japanska tužitelja.

- 265 Inače, valja istaknuti da društvo Mannesmann od Općeg suda zahtijeva ne samo da poništi pobijanu odluku u pogledu datuma početka povrede utvrđene u članku 1. pobijane odluke i u toj mjeri trajanje te povrede, nego da u izvršavanju svoje neograničene nadležnosti koju Općem sudu u skladu s člankom 229. UEZ-a dodjeljuje članak 17. Uredbe br. 17 također smanji iznos njegove novčane kazne kako bi se uzelo u obzir to smanjenje trajanja. Zbog te svoje neograničene nadležnosti Opći sud, kada mijenja pobijani akt tako što mijenja iznos novčane kazne koju je izrekla Komisija, mora uzeti u obzir sve relevantne činjenične okolnosti (presuda Limburgse Vinyl Maatschappij i dr./Komisija, točka 246. *supra*, t. 692.). U tim okolnostima i s obzirom na to da su svi tužitelji osporavali to što je Komisija utvrdila povredu od 1. siječnja 1990., ne bi bilo prikladno da Opći sud u okolnostima ovog slučaja zasebno ocijeni položaj svakog tužitelja, ograničavajući se samo na činjenice koje u obranu svojega slučaja navode pojedini tužitelji, bez uzimanja u obzir onih činjenica na koje su se drugi tužitelji ili Komisija mogli pozivati.
- 266 Osim toga, ni društvo Mannesmann ni, *a fortiori*, Komisija nisu tvrdili da su sporazumi o dobrovoljnom ograničenju 1991. još bili na snazi.
- 267 U tim okolnostima valja smatrati, u svrhu ovog postupka, da su sporazumi o dobrovoljnom ograničenju sklopljeni između Komisije i japanskih tijela ostali na snazi do kraja 1990.
- 268 Iz prethodno navedenog proizlazi, s obzirom na ustupak koji je Komisija u pobijanoj odluci napravila, da se trajanje povrede utvrđene u članku 1. pobijane odluke mora skratiti za jednu godinu. Dakle, članak 1. pobijane odluke mora se poništiti u dijelu u kojem se odnosi na postojanje povrede koja se stavlja na teret društvu Mannesmann prije 1. siječnja 1991.
- 269 Kada je riječ o datumu na koji je povreda prestala, valja istaknuti da je Komisija u odgovoru na pitanje Općeg suda na raspravi pojasnila da u pobijanoj odluci za izračun iznosa novčanih kazni 1995. godina nije uzeta u obzir. Tu ocjenu u pogledu prestanka povrede društvo Mannesmann nije dovelo u pitanje pred Općim sudom.
- 270 Iz prethodno navedenog proizlazi da je trajanje povrede koja je utvrđena u članku 1. pobijane odluke četiri godine, to jest od 1. siječnja 1991. do 1. siječnja 1995. Stoga, da bi se ta okolnost uzela u obzir, valja smanjiti iznos novčane kazne izrečene društvu Mannesmann.

Navodne olakotne okolnosti

— Argumentacija stranaka

271 Društvo Mannesmann Komisiji prigovara da nije uzela u obzir određene olakotne okolnosti koje su opravdavale smanjenje iznosa novčane kazne. Doduše, Komisija je na temelju olakotnih okolnosti uzela u obzir krizu u čeličnoj industriji te je zbog toga smanjila iznos novčane kazne za 10 %. Međutim, ostale okolnosti opravdavale su značajnije smanjenje iznosa novčane kazne. Društvo Mannesmann osobito se poziva na činjenicu da sporazum iz članka 1. pobijane odluke nije imao učinka. Nadalje, podsjeća da je odmah nakon Komisijine intervencije prestalo s ponašanjima koja mu se stavljaju na teret. Konačno, društvo Mannesmann ističe da je surađivalo u istrazi koju je vodila Komisija.

272 Komisija odbija te tvrdnje. Smatra da se prigovor o nepostojanju učinaka dotičnog sporazuma u najboljem slučaju može odnositi samo na ugovor o isporuci koji je sklopljen s društvom Corus i koji je predmet članka 2. pobijane odluke. Budući da na temelju tog članka nije izrečena nikakva novčana kazna, pitanje olakotnih okolnosti je irelevantno. Štoviše, tvrdnje društva Mannesmann o njegovoj suradnji nisu dostatno potkrijepljene.

— Ocjena Općeg suda

273 Valja najprije istaknuti da je na temelju olakotne okolnosti, odnosno krize u čeličnoj industriji u tom razdoblju, u ovom slučaju Komisija odobrila smanjenje iznosa novčane kazne za 10 %.

274 Zatim valja istaknuti da pri određivanju iznosa novčanih kazni Komisija mora poštovati uvjete iz vlastitih smjernica. Međutim, u Smjernicama iz 1998. ne navodi se da Komisija mora uvijek zasebno uzeti u obzir svaku od olakotnih okolnosti navedenih u točki 3. tih smjernica. Naime, u navedenoj točki 3. naslovljenoj „Olakotne okolnosti” predviđa se „smanjenje osnovnog iznosa ako postoje olakotne okolnosti kao što su: [...]”. Valja smatrati da iako su okolnosti navedene u popisu iz točke 3. Smjernica svakako okolnosti koje u određenom slučaju Komisija može uzeti u obzir, ona na temelju toga nije dužna automatski odobriti dodatno smanjenje kada poduzetnik dâ neke naznake o postojanju jedne od tih okolnosti. Naime, prikladnost eventualnog smanjenja novčane kazne na temelju olakotnih okolnosti mora se ocijeniti tako da se uzmu u obzir sve relevantne okolnosti.

275 Naime, valja podsjetiti da u kontekstu sudske prakse koja je prethodila donošenju Smjernica Komisija raspolaže diskrecijskom ovlašću koja joj omogućava da pri određivanju iznosa novčanih kazni koje namjerava izreći uzme u obzir ili ne uzme u obzir određene elemente, osobito s obzirom na okolnosti slučaja (vidjeti u tom smislu rješenje SPO i dr./Komisija, točka 246. *supra*, t. 54., i presude Ferriere Nord/Komisija, točka 246. *supra*, t. 32. i 33., i Limburgse Vinyl Maatschappij i dr./Komisija, točka 246. *supra*, t. 465.; vidjeti u tom smislu i presudu KNP BT/Komisija, točka 246. *supra*, t. 68.). Znači, budući da Smjernice ne sadržavaju nikakve obveze u pogledu olakotnih okolnosti koje se mogu uzeti u obzir, valja smatrati da je Komisija zadržala određenu marginu prosudbe pri općoj ocjeni eventualnog smanjenja kazne po osnovi olakotnih okolnosti.

- 276 Valja svakako istaknuti, što se tiče argumenta društva Mannesmann prema kojem je sporazum o podjeli tržišta iz članka 1. pobijane odluke ostao bez učinka, da kako je to prethodno utvrđeno, u ovom slučaju to nije tako. Naprotiv, podjela tržišta, predviđena dotičnim zabranjenim sporazumom u praksi se primjenjivala barem u određenoj mjeri i nužno je imala stvaran utjecaj na uvjete tržišnog natjecanja na tržištima Zajednice (vidjeti točku 251. i sljedeće gore). Osim toga, u tom pogledu valja podsjetiti da iznos koji je s obzirom na težinu bio određen na 50 % minimalnog iznosa koji se uobičajeno primjenjuje u slučaju „vrlo teške” povrede navedene u točki 235. gore, odgovarajuće odražava činjenicu koju je i sama Komisija priznala, odnosno da je taj utjecaj bio ograničen (vidjeti također točku 241. gore).
- 277 Stoga drugu alineju točke 3. Smjernica valja tumačiti tako da je Komisija dužna priznati postojanje olakotne okolnosti zbog izostanka provedbe zabranjenog sporazuma samo ako poduzetnik koji se poziva na tu okolnost može dokazati da se jasno i znatno protivio provedbi tog zabranjenog sporazuma, do te mjere da je narušio funkcioniranje tog zabranjenog sporazuma te da nije ostavljao utisak da je pristupio tom sporazumu i time potaknuo druge poduzetnike da provedu dotični zabranjeni sporazum. Naime, činjenica da se neki poduzetnik za kojega je utvrđeno da je sa svojim konkurentima sudjelovao u dogovoru o podjeli tržišta nije ponašao u skladu s dogovorima koje je utvrdio sa svojim konkurentima, nije nužno element koji valja uzeti u obzir kao olakotnu okolnost pri određivanju iznosa novčane kazne koju treba izreći (presuda Općeg suda od 14. svibnja 1998., SCA Holding/Komisija, T-327/94, Zb., str. II-1373., t. 142.).
- 278 Kako je to Opći sud istaknuo u svojoj presudi Ciment, točka 42. *supra* (t. 1389.), poduzetnik koji se ne distancira od zaključaka donesenih na sastanku na kojem je prisustvovao u načelu zadržava „svoju punu odgovornost zbog sudjelovanja u zabranjenom sporazumu”. Za poduzetnike bi bilo prejednostavno da mogu smanjiti rizik od obveze plaćanja velike novčane kazne ako bi iz nezakonitog sporazuma mogli izvući korist i zatim ostvariti pogodnost da im se, zbog toga što su u provedbi povrede imali samo manju ulogu, smanji novčana kazna iako su svojim ponašanjem potaknuli druge poduzetnike na ponašanje koje je za tržišno natjecanje štetnije.
- 279 Iz prethodno navedenog proizlazi da čak i uz pretpostavku da društvo Mannesmann i/ili određeni drugi članovi Europsko-japanskog kluba nisu potpuno poštovali sporazum o podjeli tržišta, ta okolnost ne opravdava primjenu druge alineje točke 3. Smjernica iz 1998. za smanjenje novčane kazne na temelju olakotne okolnosti u ovom slučaju.
- 280 Što se tiče argumenta da je povreda odmah prestala, valja smatrati da „prestanak povrede odmah nakon Komisijine intervencije”, kako je navedeno u točki 3. Smjernica, logički može značiti olakotnu okolnost samo ako postoje razlozi za pretpostavku da su te intervencije dotične poduzetnike potaknule na to da prekinu svoja protutržišna ponašanja. Naime, očito je da je svrha te odredbe poduzetnike potaknuti da prekinu svoja protutržišna ponašanja čim Komisija s tim u vezi pokrene istragu.
- 281 Iz prethodno navedenog osobito proizlazi da se smanjenje iznosa novčane kazne na temelju točke 3. Smjernica ne može primijeniti u vezi s prestankom povrede odmah nakon prvih

- provjera, ako je povreda već prestala prije datuma prvih Komisijinih intervencija ili ako su ti poduzetnici još prije tog datuma čvrsto odlučili prestati s tom povredom. Naime, iako je doista poželjno da poduzetnici prestanu sa svojim protupravnim ponašanjem prije Komisijine intervencije, iz teksta točke 3. Smjernica proizlazi da se ta točka odnosi na situaciju u kojoj poduzetnici pozitivno reagiraju na tu intervenciju tako što prestaju sa svojim eventualnim protutržišnim ponašanjima, jer je cilj poduzetnike potaknuti da tako reagiraju. Komisijina primjena te odredbe u korist nekog poduzetnika, u okviru izvršavanja njezine diskrecijske ovlasti ili primjena takve odredbe od strane Općeg suda u okviru izvršavanja njegove neograničene nadležnosti, bit će osobito prikladna u situaciji kada protutržišna narav tog ponašanja nije očita. Suprotno tomu, njezina primjena će u načelu biti manje prikladna u situaciji kada je jasno da je to ponašanje protutržišno, uz pretpostavku da je to i dokazano. Valja ustvrditi da je u ovom slučaju nedvojbeno da je sporazum o podjeli tržišta sankcioniranog u članku 1. pobijane odluke bio protutržišni.
- 282 Nadalje, primjena smanjenja u okolnostima opisanim u prvoj rečenici prethodne točke dovela bi do dvostruke primjene smanjenja trajanja koje je već uzeto u obzir pri izračunu novčanih kazni u skladu sa Smjernicama. Trajanje povrede uzima se u obzir upravo zato da se strože sankcioniraju poduzetnici koji tijekom dužeg razdoblja krše pravila u području tržišnog natjecanja od onih poduzetnika čija su kršenja kratkotrajna. Znači, učinak smanjenja iznosa novčane kazne zbog toga što je poduzetnik prestao sa svojim protupravnim ponašanjima prije prvih Komisijinih provjera bio bi da oni koji su odgovorni za kratkotrajna kršenja neki drugi put od toga imaju koristi.
- 283 U ovom slučaju valja istaknuti da je u presudi JFE Engineering i dr./Komisija, točka 102. *supra*, Opći sud smatrao, s obzirom na tužbene razloge i argumente koje su u ovim predmetima tužitelji istaknuli, da im se nakon 1. srpnja 1994. povreda ne smije pripisivati jer nije postojao nijedan dokaz o tome da se u Japanu ujesen 1994., u skladu s dotadašnjom praksom, održao sastanak Europsko-japanskog kluba. Iz te okolnosti proizlazi da je u trenutku kada je Komisija obavila provjere, 1. i 2. prosinca 1994. povreda vjerojatno prestala ili da je prestanak u najmanju ruku bio u tijeku.
- 284 Iz toga slijedi da činjenica da se protupravna ponašanja koja predstavljaju povredu utvrđenu u članku 1. pobijane odluke nisu nastavila nakon prvih provjera koje je obavila Komisija, u okolnostima ovog slučaja ne opravdava smanjenje novčane kazne izrečene društvu Mannesmann.
- 285 Konačno, što se tiče argumenta društva Mannesmann prema kojem se njegova suradnja trebala uzeti u obzir kao olakotna okolnost, o njemu će se razmatrati u točki 307. i sljedećima u nastavku ove presude, u okviru tužbenog razloga koji se temelji na Obavijesti o suradnji.
- 286 S obzirom na sve prethodno navedeno i uzimajući u obzir činjenicu da je Komisija u ovom slučaju već smanjila novčane kazne kako bi uzela u obzir olakotnu okolnost u vezi s gospodarskom krizom koja postoji u sektoru čeličnih cijevi (vidjeti uvodne izjave 168. i 169. pobijane odluke), valja odbiti sve prigovore društva Mannesmann koji se odnose na nepostojanje dodatnog smanjenja zbog drugih navodno olakotnih okolnosti.

Navodna suradnja društva Mannesmann

— Argumentacija stranaka

- 287 Društvo Mannesmann tvrdi da Komisija nije uzela u obzir Obavijest o suradnji. Smatra da je Komisija u odnosu na njega prekršila načelo jednakog postupanja.
- 288 Najprije, društvo Mannesmann smatra da je bilo diskriminirano u usporedbi s društvom Vallourec. Jednako kao i potonje društvo, društvo Mannesmann odgovorilo je na Komisijine zahtjeve za dostavu informacija. Tijekom istrage Komisiji je pružilo dragocjenu pomoć (uvodne izjave 62., 67., 72. i 170. pobijane odluke), osobito zahvaljujući izjavama g. Bechera. Također, društvo Mannesmann, kao ni društvo Vallourec, nije osporilo materijalnu utemeljenost činjenica koje mu se stavljaju na teret (uvodna izjava 174. pobijane odluke).
- 289 Društvo Mannesmann podsjeća na to da društvo Vallourec Komisiji nije samostalno dostavilo podatke, već da je to bio prvi poduzetnik kod kojeg su obavljene provjere u rujnu 1996. U društvu Mannesmann Komisija je obavila provjere u travnju 1997. Iako je točno da je kronološki prve podatke kojima je Komisija raspolagala dostavilo društvo Vallourec, ostaje činjenica da se ta okolnost odnosi samo na Komisijinu odluku u pogledu redoslijeda kojim će obavljati provjere kod dotičnih poduzetnika. Smatra da iz jedne takve diskrecijske odluke Komisija ne može izvesti štetne zaključke za poduzetnike kojima takvu odluku sama nameće, a u ovom slučaju to je društvo Mannesmann.
- 290 Društvo Mannesmann ističe slične pritužbe što se tiče postupanja prema društvu Dalmine (uvodna izjava 172. pobijane odluke). Iako je u istrazi društvo Mannesmann surađivalo u sličnoj mjeri kao i društvo Dalmine, Komisija je novčanu kaznu izrečenu potonjem društvu smanjila za 20 %. Komisija ne može opravdati takvu razliku u postupanju time što je društvo Mannesmann podnijelo žalbu protiv Komisijine odluke donesene na temelju članka 11. stavka 5. Uredbe br. 17. Naime, društvo Dalmine podnijelo je sličnu žalbu koju je Opći sud odbio kao očito nedopušteno. U svakom slučaju, Komisija ne može izvesti nikakav zaključak iz činjenice da je društvo Mannesmann legitimno ostvarilo svoje temeljno pravo na pravni lijek.
- 291 Komisija precizira da je u prostorijama društva Mannesmann obavila provjeru 1. i 2. prosinca 1994. Stoga su prigovori koji se odnose na diskriminacijsko postupanje u odnosu na društvo Vallourec bespredmetni.
- 292 Držanje društva Vallourec ne može se usporediti s držanjem društva Mannesmann. Društvo Vallourec jedini je poduzetnik koji je dostavio odlučujuće dokaze o postojanju i sadržaju zabranjenog sporazuma. Ti su dokazi olakšali Komisijinu zadaću što se tiče utvrđenja povreda. Društvo Vallourec nije osporavalo materijalnu utemeljenost činjenica. Tako mu je odobreno smanjenje novčane kazne za 40 %.
- 293 Za razliku od toga, društvo Mannesmann nije surađivalo u istrazi. Izjave g. Bechera dane su pri provjeri koju je Komisija obavila u prostorijama društva Mannesmann, kao odgovor

na pitanja koja su mu postavljena i samo su potvrdile već utvrđene činjenice. Tijekom cijele istrage držanje društva Mannesmann bilo je neodređeno. Iako nije osporavalo činjenice, društvo Mannesmann nije jasno izrazilo svoje stajalište (uvodna izjava 174. pobijane odluke). Ono je osim toga odbilo dostaviti određene podatke koji su od njega zatraženi na temelju članka 11. stavka 5. Uredbe br. 17. Zbog tih razloga nije mu odobreno smanjenje novčane kazne za 20 % na istoj osnovi kao društvu Dalmine.

- 294 U tom pogledu, pasivna uloga poduzetnika ne opravdava smanjenje iznosa novčane kazne na temelju Obavijesti o suradnji. Kako bi se odobrilo smanjenje iznosa novčane kazne, ta obavijest zapravo zahtijeva da poduzetnik, nakon što se upozna s pritužbama, izvijesti Komisiju da ne namjerava osporavati materijalnu utemeljenost činjenica (vidjeti točku D. 2. Obavijesti o suradnji i presudu Mayr Meinhof/Komisija, točka 208. *supra*, t. 309.).

— Ocjena Općeg suda

- 295 Prema ustaljenoj sudskoj praksi Komisija ne može u okviru ocjene suradnje koju pružaju poduzetnici zanemariti načelo jednakog postupanja, opće načelo prava Zajednice koje je, prema ustaljenoj sudskoj praksi povrijeđeno kada se u usporedivim situacijama različito postupaju ili kada se u različitim situacijama postupaju jednako, osim ako je takvo postupanje objektivno opravdano (presuda Krupp Thyssen Stainless i Acciai speciali Terni/Komisija, točka 210. *supra*, t. 237., i navedena sudska praksa).
- 296 Valja također podsjetiti da, kako bi opravdalo smanjenje iznosa novčane kazne na temelju suradnje, ponašanje poduzetnika mora olakšati Komisijinu zadaću utvrđivanja i suzbijanja povreda pravila Zajednice o tržišnom natjecanju (presuda Mayr-Melnhof/Komisija, točka 208. *supra*, t. 309., i navedena sudska praksa).
- 297 U ovom slučaju valja istaknuti da su izjave g. Verluce, koje je kao predstavnik društva Vallourec dao u odgovoru na pitanja koja je Komisija postavila tom društvu, ključni dokazi u spisu u ovog predmeta.
- 298 Doista, uz uvjet da u istoj fazi administrativnog postupka i u sličnim okolnostima poduzetnici o činjenicama koje im se stavljaju na teret Komisiji daju slične informacije, razine suradnje koju pružaju moraju se smatrati usporedivima (vidjeti po analogiji presudu Krupp Thyssen Stainless i Acciai speciali Terni/Komisija, točka 210. *supra*, t. 243. i 245.).
- 299 Međutim, iako su odgovori na pitanja koja je dalo društvo Mannesmann, osobito izjava g. Bechera navedena u uvodnoj izjavi 63. pobijane odluke, Komisiji bili od određene koristi, ti odgovori samo potvrđuju, i to manje precizno i izričito, određene informacije koje je u izjavama g. Verluce već pružilo društvo Vallourec. Konkretno, g. Verluca je istaknuo da je svaki član Europsko-japanskog kluba bio dužan zaštititi domaće tržište svakog od ostalih članova tog kluba, precizirajući da je offshore tržište Ujedinjene Kraljevine imalo poseban status jer je bilo „djelomice zaštićeno”. Također je precizirao trajanje i način djelovanja sporazuma o podjeli tržišta.

- 300 Valja ustvrditi da se g. Verluca nije ograničio samo na pitanja koja mu je u pogledu djelovanja Europsko-japanskog kluba i Temeljnih pravila Komisija postavila tijekom prve provjere kod društva Vallourec u rujnu 1996. Naime, izjave g. Verluce, ocijenjene u cjelini, pokazuju istinsku spremnost na suradnju u okviru Komisijine istrage. Za razliku od toga, g. Becher je, što se tiče Temeljnih pravila, otkrio samo to da su japanski proizvođači bili isključeni s europskih tržišta, a europski proizvođači s japanskih tržišta, i pritom o tome nije dao više detalja.
- 301 Valja smatrati da korisnost izjave g. Bechera počiva isključivo na činjenici da ona u određenoj mjeri potvrđuje izjave g. Verluce s kojima je Komisija već raspolagala te da ta izjava stoga nije značajno olakšala Komisijinu zadaću te nije dostatna da opravda smanjenje iznosa novčane kazne na temelju suradnje.
- 302 Zato valja smatrati da informacije koje je društvo Mannesmann pružilo Komisiji prije nego mu je uputila obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku nisu usporedive s onima koje je pružilo društvo Vallourec. Te informacije svakako nisu dostatne da na temelju Obavijesti o suradnji opravdaju smanjenje iznosa izrečene novčane kazne.
- 303 Što se tiče usporedbe sa suradnjom društva Dalmine, na koju se poziva društvo Mannesmann, valja podsjetiti da poduzetnik mora, kako bi mu se odobrilo smanjenje iznosa novčane kazne zbog neosporavanja materijalne utemeljenosti činjenica, u skladu s točkom D. 2. Obavijesti o suradnji, Komisiju izričito obavijestiti o tome da nema namjeru osporavati materijalnu utemeljenost činjenica nakon što se upoznao s obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku (presuda Mayr Meinhof/Komisija, točka 208. *supra*, t. 309.). U nedostatku takve izričite izjave, sama pasivnost poduzetnika ne može olakšati Komisijinu zadaću, zato što u konačnoj odluci ona mora utvrditi postojanje svih činjenica bez mogućnosti pozivanja na izjavu koju je u tu svrhu dao poduzetnik .
- 304 U tom pogledu valja istaknuti da je društvu Dalmine odobreno smanjenje od 20 % upravo zbog toga što je ono Komisiju izvijestilo o tome da ne osporava materijalnu utemeljenost činjenica na kojima je Komisija utemeljila svoje optužbe (uvodne izjave 172. i 173. pobijane odluke). Okolnost, istaknuta u uvodnoj izjavi 5. pobijane odluke, prema kojoj je društvo Dalmine odbilo odgovoriti na određena Komisijina pitanja prije nego mu je uputila obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku u ovom je kontekstu irelevantna zato što iz točke D Obavijesti o suradnji proizlazi da činjenica davanja izjave o neosporavanju materijalne utemeljenosti činjenica nakon što je obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku već upućena, sama po sebi opravdava smanjenje novčane kazne, bez obzira na ponašanje poduzetnika prije upućivanja navedene obavijesti.
- 305 Za razliku od toga, Komisija je u uvodnoj izjavi 174. pobijane odluke istaknula da u tom pogledu društvo Mannesmann nikada nije jasno iznijelo svoje stajalište. Iako društvo Mannesmann ističe da nije osporavalo činjenice navedene u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, ono ne tvrdi da je Komisiju izričito obavijestilo o tome da ne osporava materijalnu utemeljenost tih činjenica.

- 306 U tim okolnostima valja ustvrditi da argument društva Mannesmann ne opravdava primjenu druge alineje točke D. 2. Obavijesti o suradnji kako bi se smanjio iznos novčane kazne koja mu je izrečena.
- 307 Što se tiče argumenta društva Mannesmann prema kojem njegova suradnja ipak opravdava smanjenje iznosa novčane kazne na temelju olakotnih okolnosti u skladu s točkom 3. Smjernica, valja podsjetiti, kako je to prethodno navedeno, da Komisija, što se tiče olakotnih okolnosti, raspolaže širokom marginom prosudbe. Međutim, u točki 3. šestoj alineji Smjernica iz 1998. predviđa se, na primjer, kao olakotna okolnost „Učinkovita suradnja poduzetnika u postupcima, izvan područja primjene Obavijesti [o suradnji]”. Stoga se šesta alineja, barem što se tiče horizontalnih zabranjenih sporazuma iz te obavijesti, nužno odnosi na suradnju koja je nedostatna da opravda smanjenje na temelju Obavijesti o suradnji.
- 308 Međutim, valja također podsjetiti da, kako bi opravdalo smanjenje iznosa novčane kazne na temelju suradnje, ponašanje poduzetnika mora olakšati Komisijinu zadaću utvrđivanja i suzbijanja povreda pravila Zajednice o tržišnom natjecanju (vidjeti točku 296. gore i navedenu sudsku praksu). U tim okolnostima valja smatrati da se točkom 3. šestom alinejom Smjernica iz 1998. predviđa jedna izuzetna situacija što se tiče horizontalnih zabranjenih sporazuma iz tih smjernica, zato što mora postojati „učinkovita” suradnja koja je Komisiji olakšala zadaću, ali izvan područja primjene Obavijesti o suradnji.
- 309 U ovom slučaju društvo Mannesmann nije dokazalo da je njegova suradnja doista olakšala Komisijinu zadaću utvrđivanja i suzbijanja povreda (vidjeti točke 297. do 306. gore). Znači da nema nikakva razloga smatrati da je Komisija prekoračila svoju diskrecijsku ovlast time što nije odobrila smanjenje iznosa novčane kazne izrečene društvu Mannesmann s osnove njegove učinkovite suradnje u ispitnom postupku u smislu točke 3. šeste alineje Smjernica.
- 310 Komisija svakako ističe da društvo Mannesmann, ne samo da nije sudjelovalo u istrazi, nego je čak i odbilo dostaviti određene podatke i to unatoč tomu što je 15. svibnja 1998., na temelju članka 11. stavka 5. Uredbe br. 17 donesena odluka koja ga obvezuje da ih dostavi. Iako je društvo Mannesmann pred Općim sudom podnijelo tužbu za poništenje te odluke, koja se vodi pod referentnim brojem T-112/98, u ovom postupku nije podnijelo zahtjev za privremenu pravnu zaštitu, kako je to bilo dužno učiniti u skladu s člancima 242. UEZ-a i 243. UEZ-a. Postupanje društva Mannesmann kojim osporava zakonitost odluke od 15. svibnja 1998. očito je bilo potpuno legitimno i ne treba se smatrati nedostatkom suradnje. Međutim, valja ustvrditi da društvo Mannesmann nije imalo pravo ustrajati u odbijanju dostave dotičnih podataka, jer privremene mjere o obustavi primjene odluke od 15. svibnja 1998. nisu bile usvojene, a time što se ponašalo kao da su privremene mjere odobrene u njegovu korist, to društvo nije postupilo u skladu s obvezama koje ima na temelju prava Zajednice.
- 311 Nadalje, valja istaknuti da iako je društvo Mannesmann ishodilo djelomično poništenje te odluke jer je Opći sud u svojoj presudi Mannesmannröhren-Werke/Komisija, točka 8. *supra*, poništio određena pitanja koja su bila predmet odluke od 15. svibnja 1998., iz te presude proizlazi da je najveći dio podataka koje je društvo Mannesmann odbilo dostaviti

Komisija legitimno zatražila. Društvo Mannesmann pred Sudom je protiv te presude podnijelo žalbu koja se vodi pod brojem predmeta C-190/01. Međutim, rješenjem od 4. listopada 2001. (Mannesmannröhren-Werke AG/Komisija, neobjavljeno u Zborniku) taj je predmet izbrisan iz upisnika Suda. U tom pogledu, budući da se u tom rješenju poziva na članak 69. stavak 5. Poslovnika Suda u vezi s člankom 122. trećim stavkom navedenog Poslovnika, proizlazi da je Sud smatrao, iako se u tužiteljevom prvotnom zahtjevu za brisanje spominje sporazum među strankama, da je tužitelj jednostavno povukao svoju žalbu te da je zbog toga morao snositi troškove žalbe.

- 312 Posljedično, iz navedenog rješenja proizlazi da je presuda Mannesmannrohren-Werke/Komisija, točka 8. *supra*, postala pravomoćna. Tako valja zaključiti da zbog nezakonitog ponašanja društva Mannesmann Komisija nikad nije raspolagala značajnom količinom podataka koje je zakonito zatražila da se dostave u fazi administrativnog postupka. U tim okolnostima ponašanje društva Mannesman u fazi administrativnog postupka, ocijenjeno u cjelini, ne može se smatrati učinkovitom suradnjom u ovom slučaju.
- 313 S obzirom na prethodno navedeno, prigovore društva Mannesmann koji se temelje na navodnoj suradnji u fazi administrativnog postupka valja odbiti.

Izračun novčane kazne

- 314 Iz prethodno navedenog proizlazi da se iznos novčane kazne izrečene društvu Mannesmann mora smanjiti kako bi se uzela u obzir činjenica da je trajanje povrede utvrđene u članku 1. pobijane odluke četiri godine, a ne pet godina.
- 315 Budući da je u ovom slučaju Komisija ispravno primijenila metodu izračuna iznosa novčanih kazni utvrđenu u Smjernicama, u okviru izvršavanja svoje neograničene nadležnosti Opći sud smatra da tu metodu valja primijeniti i s obzirom na zaključak izveden u prethodnoj točki.
- 316 Znači da se osnovni iznos novčane kazne određuje na deset milijuna eura, uvećan za 10 % za svaku godinu trajanja povrede, odnosno 40 % ukupno, što iznosi četrnaest milijuna eura. Taj se iznos zatim mora smanjiti za 10 % na temelju olakotnih okolnosti, u skladu s uvodnim izjavama 168. i 169. pobijane odluke, tako da konačan iznos za društvo Mannesmann iznosi 12 600 000 eura umjesto 13 500 000 eura.

Troškovi

- 317 Sukladno članku 87. stavku 3. Poslovnika, Opći sud može podijeliti troškove ili odlučiti da svaka stranka snosi vlastite troškove ako stranke djelomično uspiju u svojim zahtjevima. Budući da su stranke djelomično uspjele u svojim zahtjevima, valja odlučiti da svaka od njih, tužitelj i Komisija, snosi svoje troškove.

Slijedom navedenog,

OPĆI SUD (drugo vijeće)

proglašava i presuđuje:

1. **Članak 1. stavak 2. Odluke Komisije 2003/382/EZ od 8. prosinca 1999. o postupku primjene članka 81. Ugovora o EZ-u (Predmet IV/E-1/35.860-B — Bešavne čelične cijevi) poništava se u dijelu u kojem je utvrđeno da je povreda, koja se tom odredbom stavlja na teret tužitelju, postojala prije 1. siječnja 1991.**
2. **Iznos novčane kazne izrečene tužitelju u članku 4. Odluke 2003/382 određuje se na 12 600 000 eura.**
3. **U preostalom dijelu tužba se odbija.**
4. **Tužitelj i Komisija snosit će vlastite troškove.**

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourg 8. srpnja 2004.

[potpisi]

* Jezik postupka: njemački

(⁴) Nije navedeno obrazloženje ove presude o okolnostima spora. Ono je navedeno u točkama 2. do 33. presude Općeg suda od 8. srpnja 2004. JFE Engineering i dr./Komisija, [T-67/00, T-68/00, T-71/00 i T-78/00, Zb., str. II-2501.](#)